Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1994 йил 28 июль, пайшанба | № 121 (21.725). | Сотувда эркин нархда:

ХАЛҚ ИШОНЧИНИ ОҚЛАЙЛИК

ТЕРМИЗ, 26 июль. (ЎзА махсус мухбирлари Ғулом Мирзо ва Чори Тўхтаев хабар қилади). Республика Президенти Ислом Каримов 26 июль куни Сурхондарё вилояти маркази — Термизга келди. Маълумки, бу қадимий шаҳар Ўзбекистоннинг жанубий чегарасида жойлашган. Ислом Каримов чегарачилар ҳузурида бўлиб, улар учун яратилган шарт-шароит билан танишди. Ўзбекистонни Афғонистон билан боғлаб турувчи «Айритом— Дўстлик» кўпригини бориб кўрди. Аскарлар, ҳарбий хизматга яқинда чақирилган ёш жангчилар билан суҳбатлашди.

Сўнг Сурхондарё вилояти фаоллари билан учрашув бўлди. Унда вилоят, шаҳар ва туман ҳокимлари, уларнинг ўринбосарлари, суд, прокуратура органлари ҳамда жамоат ташкилотлари раҳбарлари иштирок этди.

Республика Президенти Ўзбекистонда, шу жумладан, Сурхондарёда ислоҳотларнинг бориши, вилоят халқ хўжалигининг айрим соҳаларида бу борада йўл қўйилаётган сусткашлик, айниқса, савдодаги камчиликлар хусусида батафсил тўхталди.

Туман ва шаҳар ҳокимларининг ҳисоботлари тингланди. Хусусан, Сариосиё ва Бандихон туманларида иқтисодий, ижтимоий ва маънавий ҳаётни соғломлаштириш юзасидан аниқ дастурлар ишлаб чиқиш ҳамда амалга тадбиқ этиш вазифалари топширилди.

• • •

Мамлакатимиз жанубий вилоятлари бўйлаб сафар қилаётган республика Президенти Ислом Каримов Қашқадарё вилояти маркази Қарши шаҳрига келди.

27 июль куни эрталаб Ислом Каримов Қарши шаҳридаги деҳқон бозорини бориб кўрди. Бозорда, кўчаларда минглаб шаҳарликлар, меҳнаткашлар давлатимиз раҳбарига пешвоз чиқди.

Сўнг вилоят фаолларининг йиғилиши бўлди. Унда вилоят, шаҳар ва туман ҳокимлари, маъмурий идораларнинг, жамоат ташкилотларининг раҳбарлари иштирок этди.

Учрашувда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади. Президент мамлакатимизда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳот, уни амалга оширишда жойлардаги раҳбарларнинг ўрни, ёш кадрларга муносабат, фармон ва қарорларнинг бажарилиши, боқимандалик кайфиятидан тезроқ халос бўлиш, ёшлар тарбияси муаммолари, миллий пулимизнинг қадрини кўтариш каби масалаларга эътиборни қаратди. Қашқадарёнинг бир қатор туманларида озиқ-овқат маҳсулотлари, хусусан ғалла етиштириш, унинг ҳосилдорлигини ошириш зарурлигини таъкидлади. Энг муҳими, амалга оширилаётган ислоҳот одамлар турмушида аниқ натижалар берсин, сезилсин, деди Президент, халқимиз келажакка ишонч ва умид билан қараб турибди. Раҳбарлар одамларнинг ана шу умид ва ишончини мустаҳкамлаши керак.

Шу куни мамлакатимиз раҳбари Қашқадарёнинг бир қанча туманларида бўлиб, ишларнинг аҳволи билан танишди, мавжуд муаммолар билан қизиқди.

Ғулом МИРЗО,
Абдужалол ТАЙПАТОВ,
ЎзА мухбирлари.

Муроджон Соипов Тошкент аэропортида йўловчилар ташиш ишини ташкил этиш бўйича хизмат қилади. У смена бошлиғи. Унинг сменасида 70 киши ишлайди. Улар йўловчиларни рўйхатдан ўтказишдан тортиб, то самолёт пиллапоясигача кузатиб қўядилар. Бу борадаги барча хизматларни амалга оширадилар. Йўловчиларда бирон бир муаммо туғилиб қолса, албатта, ушбу суратда жилмайиб турган йигитга мурожаат қилишади. Муроджон эса йўловчиларнинг барча талаб-истакларини хушмуомалалик билан эшитади ва уларга иложи борича кўнгилдагидек ёрдам беришга ҳаракат қилади.

Суратда: Муроджон Соипов.

Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган сурат.

• *ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ УЧ ЙИЛЛИГИГА*

ТАДБИР ҲАММАГА МАЪҚУЛ

Бухоро тумани ва Галаосиё шаҳар ҳокимлиги Республика мустақиллигининг уч йиллиги олдидан жамоа хўжаликларининг маданият кунларини ўтказмоқда. Ҳафтанинг шанба кунлари Галаосиё шаҳридаги маданият ва истироҳат боғи одамлар билан гавжум бўляпти. Яқинда ана шундай тадбирлардан бири бўлиб ўтди. Унда «Маданият» жамоа хўжалигининг «Гулихайри», Файзулла Аллаев номидаги хўжаликнинг «Гулдаста» ансамбллари иштирокчилари томонидан ижро этилган куй ва қўшиқлар, рақслар тўпланганларда катта таассурот қолдирди.

Ҳар иккала хўжалик бадиий ҳаваскорлари ўзлари билан ёз ноз-неъматларини ҳам олиб келдилар. Бозордагидан анча арзон нархда олма, шафтоли, помидор, узум, пиёз, гўшт ва бошқа маҳсулотлар шаҳарликларга сотилди.

— Ҳокимнинг улуғ байрам арафасида ташкил этган бундай тадбири ҳаммамизга маъқул бўлаётир,— дейди шаҳардаги Нарзулла Ашуров номли маҳалла қўмитаси раиси Мажид Нуров.— Бу ерга келган ёшу қари маданий ҳордиқ чиқариб, ул-бул харид ҳам қилади. Айниқса, ёшларнинг қувончи чексиз. Улар катта концерт дастури ҳамда бошқа кўнгилочар тадбирлардан баҳраманд бўлмоқдалар.

— Ҳозиргача 6 та хўжаликда маданият кунлари ўтди,— дейди туман ҳокимининг ўринбосари Раҳмат Нарзуллаев.— Бу тадбирларнинг жозибали ва эсда қоларли ўтишини таъминлаш масъулияти Халқ демократик партияси туман ва шаҳар кенгашлари, хўжаликлардаги бошланғич ташкилотлар котиблари ҳамда хўжаликлар раҳбарлари зиммасига юклатилганлиги яхши самара бермоқда. Ярмаркалар ташкил этиш ҳам анъанага кирди. Бу бозорда нарх-навони пасайтиришга олиб келяпти.

Ҳа, Галаосиёда тантаналар давом этмоқда. Маданият кунлари ҳамда кўрик-танловларнинг якуний босқичи эрта-индин бошланади. Бу хайрли иш мураккаб шароитда меҳнаткашлар кайфиятини кўтаришнинг асосий омили бўлаётир. Вилоятнинг бошқа туманлари ҳам бундай тадбирлар ўтказишдан Бухоро туманидагилардан ибрат олишса арзийди.

Б. ДАВРОНОВ.

АҲОЛИ САЛОМАТЛИГИНИ ЎЙЛАБ

26 июль куни Вазирлар Маҳкамасида Ўзбекистон Президентининг «Республикада дори-дармонлар сотишни тартибга солиш тўғрисида»ги Фармонининг бажарилиши, аҳолини дори-дармон билан таъминлаш ишларини янада яхшилаш масалаларига бағишланган мажлис бўлди. Унда тегишли вазирлик ва идораларнинг раҳбарлари, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг ўринбосарлари иштирок этди. Мажлисни Республика Бош вазири А. Муталов бошқарди.

Сўнгги пайтларда, деди республика Бош вазири, дорихона ва касалхоналарда дори-дармонларнинг камайиб кетгани, бунинг устига дорилар бозорларда ва айрим шахслар томонидан сотилаётгани ўринли эътирозларга сабаб бўлмоқда. Мамлакатимиз тиббий хомашё базасидан унумли фойдаланилмаётир. Халқ табобатчилигига етарли эътибор берилмаяпти. Дорихоналарни хусусийлаштириш ишлари суст амалга оширилмоқда, ўтган муддат мобайнида «Дори-дармон» давлат-акционерлик уюшмасининг фаолиятида жиддий ўзгариш сезилмади, Соғлиқни сақлаш вазирлиги эса бу борада тегишли чоралар кўрмаяпти.

Республика Соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари Р. Султонов мазкур масала юзасидан ахборот берди.

Мажлисда Президент Фармонида кўрсатилган вазифаларни зудлик билан бажариш, хусусан, аҳолини дори-дармон билан таъминлашни тубдан яхшилаш, «Дори-дармон» уюшмасининг ҳудудий бўлинмаларига маблағлар ажратишда барча имкониятларни қидириб топиш, зарур дори-дармонларнинг барча дорихоналарда эркин сотилишини ташкил этиш, кимё фармацевтика заводининг тўла қувват билан ишлашини таъминлаш, рухсатномаси бўлмаган шахслар томонидан дори сотишга барҳам бериш юзасидан кескин чоралар кўриш зарурлиги таъкидланди.

Йиғилишда республика Бош вазирининг ўринбосарлари М. Қорабоев, М. Шарифхўжаев қатнашди.

(ЎзА).

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

Фарғонада вилоят фаолларининг йиғилиши бўлди. Унда республика Президенти Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши сессиясида сўзлаган нутқи асосида вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш масалалари муҳокама этилди. Вилоят ҳокими М. Исломов шу ҳақда маъруза қилди.

Маърузачи ва сўзга чиққанлар вилоят саноат корхоналари ишида сусткашлик ҳукм сураётгани, шу йилнинг биринчи ярмида 36 корхона маҳсулот тайёрлаш ҳажмини камайтириб юборгани, айрим йирик корхоналарнинг раҳбарлари хомашё етишмаслигини баҳона қилиб, ишлаб чиқаришни ривожлантириш борасида амалий чоралар кўрмаётгани, айниқса «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасида, кимёвий толалар, фуран бирикмалари заводларида аҳвол ачинарли эканини таъкидладилар.

Йиғилишда халқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни кенгайтириш, раҳбар ходимларнинг масъулиятини ошириш, шу йўл билан мавжуд вазиятдан чиқиб олиш юзасидан зарур чора-тадбирлар белгиланди.

Фаоллар йиғилишида республика Президентининг Давлат маслаҳатчиси — назорат инспекцияси раҳбари М. Мирқосимов қатнашди.

* * *

Жиззах вилояти фаолларининг ҳам ана шу масалага бағишланган йиғилиши бўлди. Унда вилоят ҳокими А. Тошкенбоев маъруза қилди.

Йиғилишда Президент нутқида баён этилган камчиликлар Жиззах вилоятида ҳам мавжудлиги, хусусан, аҳолига хизмат кўрсатиш, транспорт, савдо ишида талай нуқсонлар борлиги таъкидланди. Уларни бартараф этиш, хусусийлаштириш жараёнини ва уй-жой қуриш ишларини тезлаштириш, қўшма корхоналар фаолиятини ривожлантириш, аҳолини зарур маҳсулотлар билан таъминлаш юзасидан тадбирлар белгиланди.

Фаоллар ҳузурида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Усмонов сўзга чиқди.

ЎзА.

• *Парда орқасидаги томошалар*

ХОНАКИ ДЎКОНЛАР

Жарқўрғондаги туманлараро улгуржи савдо базаси директори Норбой Абдиев 1993 йилда «база қошидаги дўкон» деган ёрлиқ билан фақат ўзининг тасарруфида турадиган 6 та дўкон очди.

Вилоят матлубот уюшмасига бу ташаббус маъқул тушди чоғи, 82-хат билан (1993 йил 15 декабрь) базалар номида дўконлар очишни маъқуллаб, бу ишга фатво берди. Фатводан илҳомланган Абдиев базанинг дўконларини кўз очиб юмгунча 18 тага етказди. Дўкон очса, дўконни молга тўлдирса, элга беғирром хизмат қилса, Абдиевнинг ҳалоли бўлсин, дейишди кўплар. Ва ўша кўпларнинг кўнглидан яна бир гап кечди: база тўртта туманга хизмат кўрсатмоғи лозим. Савдо жамоаларини мол билан таъминламоғи, чорак миллион жонни истеъмол товарлари билан таъминламоғи лозим.

Ўша жойлардаги аксарият дўконларнинг «пештахталаридан шамол эсиб ётганини кўра-била туриб Абдиев нега энди ўзининг дўконларини кўпайтиришга жазм қилди экан? Кўпларнинг бу саволига айримлар тахминан шу мазмунда жавоб қилишди: база қошида, дейилган дўконлар аслида бозорчи дўконлар бўлади. Мол дўконга кирим қилинади-ю, бозорга чиқариб сотилади. Давлат нархида ёки дўкон нархида эмас, бозор нархида сотилади. Биргина Жарқўрғоннинг бозорини июнь ойининг ўрталарида бир айланганингизда билардингиз бу дўконларнинг томошасини. Тахминий гапни айтувчилар ҳамиша, шамол бўлмаса дарахтнинг барги қимирламайди, деган гапни ўзларига суянчиқ қилиб олишади. Бироқ шамолда қимирлаган суянчиқ суянчиқ бўла олмайди.

Шуни инобатга олиб, юқоридаги мулоҳазаларга қуйидагиларни қўшимча қиламиз. Аввало, базанинг дўконлари тўғрисида. База дўконларининг тўрттаси шахсий уйларда очилганини сизга айтадиган бўлсак, биз келтирган мулоҳазаларда жон борлигига иқрор бўласиз. Бошқа кўпгина дўконларда нархлар ёзиб қўйилмаган. Тозаликка риоя қилинмайди. «База қошида» дейилган айрим дўконлар бўлса, базадан бир кунлик йўл узоқлигидаги Калламозорми, Бандихонми деган қишлоқларда жойлашган.

Шу йил 29 июнь куни база таъминоти доирасидаги савдо ташкилотларининг раҳбарлари Абдиевнинг кабинетида йиғилишди. Вилоят матлубот уюшмаси раҳбарлари иштирокида дўконларни истеъмол моллари билан тўлдириш масаласида кенгашиб олишди.

— База бизга, аҳолига эмас, ўзига-ўзи хизмат қиладиган бўлиб қолганга ўхшайди,— деди Жарқўрғон ҳиссадорлик савдо жамияти раиси Режаб Маматмуродов.— Пичоқ суякка етганидан айтаманки, макарон, гугуртга базадан «шапка» қўйиб чиқариляпти. Базага Абдиев эмас, омборларнинг мудирлари хўжайинлик қилишдими, дейман.

Бу гапни эшитиб, Истара савдо бирлашмаси раиси Омон Тўланов безовталанди, ўрнидан туриб кетганини ўзи ҳам сезмай, тузнинг килосига 500 сўм-купон «шапка» борлиги халақит қилиб, биз бу товарни одамларга вақтида етказиб беролмадик, деди.

— Агар мухбир бўлмаганда мен ҳам Абдиевга бир қоп эътирозимни тўкиб сочар эдим,— деди пешонасидаги терни сидириб Қизириқ ҳиссадорлик жамияти раиси ўртоқ Достонов.— Ахир харидорларнинг кўзига қарай олмай қолдик-ку! Инсоф билан бўлсин-да, неки бўлса...

Кенгашда шу нарсалар равшанлашдики, базада, жумладан, савдо ташкилотлари дўконларида сатин, читкам, Қалам-дафтарлар, вазелин, пахта йиғим-теримига зарур бўладиган ашёлар, мавсумбоп кийим-кечаклар йўқ.

Абдиев бу эътирозларга жиддийроқ жавоб айтолмади. Эҳтимол, ҳужумга сукунатни қарши қўйишни афзал топди. Ҳатто, база масаласини ўрганиб, августда хулоса қиламиз, деган гапни ҳам хотиржам қабул қилди.

Хулоса қандай бўлишини олдиндан билиб тургани учун у шундай қилгандир, эҳтимол.

Олимжон УСАНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ ЁЗАДИЛАР

ЯССАВИЙХОНЛИК КЕЧАСИ

● ТОШКЕНТ. Республика маънавият ва маданият тарғибот маркази билан Тошкент вилояти Ички ишлар бошқармаси ҳамкорликда уюштирган тадбир «Қадриятлар, тарихимиз ва маънавий оламимиз» деб номланди.

Бошқарма катта залини тўлдириб ўтирган жамоат тартибини сақловчилар буюк маданий меросимизни бойитган Аҳмад Яссавий, Занги ота, соҳибқирон Амир Темур ва бошқа алломаларнинг халқимиз маънавияти ривожига қўшган катта ҳиссалари хусусида қимматли маълумот олдилар. Хуллас, ушбу тадбир моҳият эътибори билан яссавийхонлик кечасига айланиб кетди. Фалсафа фанлари доктори, профессор Турғунбой Саксонов, Фатхулла Зикриллаев, шарқшунос олимлардан Турғун Файзиев, Неъмат Жабборов ўз маърузаларида халқимиз тарихи, бой меросининг мустақил юртимиз равнақига қўшаётган ҳиссаси ҳамда ёшлар тарбиясига таъсири масалаларига кўпроқ эътибор бердилар.

Абдунаби МАННОПОВ.

МУСАВВИР КЎРГАЗМАСИ

● БУХОРО. Мўйқалам устаси Асад Барноевнинг номи республикамиз, қолаверса, Польша, Олмония, Англия, Франция каби хорижий мамлакатларда ҳам яхши таниш.

Яқинда мусаввир асарларининг шахсий кўргазмаси очилди. Бухоро Давлат бадиий меъморчилик музей-қўриқхонасида рассомнинг «Чор Минор», «Эски шаҳар», «Қиз уйлари» каби ўнлаб асарлари намойиш қилинмоқда.

Даврон БАҲРОНОВ.

ҲУНАРМАНДЧИЛИК МАРКАЗИ

ЖИЗЗАХ. Бахмал туманидаги Новқа қишлоғида халқ ҳунармандчилиги яхши ривожланган. Усталар ясаётган пичоқ, эгар, бешик каби ўнлаб санъат намуналари бугунги кунда республикамизда машҳур.

Айниқса, Абдусаттор Каримов ясаган пичоқлар қўшни мамлакатлар кишиларига ҳам манзур бўлмоқда.

Халқ амалий санъатини ривожлантиришга туман ҳокимлиги бош қўшиб хайрли иш қилди. Новқа қишлоғида халқ ҳунармандчилиги маркази ташкил этилди. У халқ ҳунармандларини бирлаштиради, уларга амалий ёрдам кўрсатади. Бунинг учун устахоналар, савдо хизмати кўрсатадиган дўконлар қурилмоқда.

Пардабой ТОЖИБОЕВ.

«ҚЎЛБОСДИ» КЎПАЯДИ

● НАВОИЙ. Вилоят аҳолисига яна бир қулайлик яратилди. Шаҳардаги гўшт комбинатида янги қўлбосди — колбаса ишлаб чиқариш цехи ишга туширилди.

Замонавий ускуналар билан жиҳозланган цехда кунига икки тоннагача колбаса ишлаб чиқарилмоқда. Ҳозирча икки турдаги маҳсулот тайёрланмоқда. Келгусида дудланган, қотирилган колбасалар ҳам тайёрланади. Йил охиригача маҳсулот тайёрлаш 4-5 тоннага етказилади. Дастлабки маҳсулотлар Зарафшон, Учқудуқ шаҳарларига жўнатилди.

Музаффар ШАРОПОВ.

ШОИРГА ЭҲТИРОМ

● ФАРҒОНА. Водийда таниқли шоир ва адиб ҳисобланган Охунжон Ҳакимовнинг 60 йиллик юбилейига тайёргарлик кўрилмоқда.

Вилоят ҳокимлиги қарорига биноан шоир тўйига тайёргарлик бўйича юбилей комиссияси тузилган. Шоирнинг шеърлари асосида айтиладиган қўшиқлар учун водий хонандалари орасида танлов ўтказилмоқда. Фарғона, Қува, Қувасой, Марғилон, Бўз шаҳарларида Охунжон Ҳакимов билан учрашувлар ўтказилди. «Ўзбекистон овози» газетасида узоқ йиллар ишлаган истеъдодли шоирга кўрсатилаётган бу эътибор жамоамизни ҳам мамнун этади.

Алишер ИБОДИНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

НАФСИ ЎПҚОН «САЙЁҲ»ЛАР

Шунақа, Урганчдан Самарқанд — Тошкент орқали Бишкекка йўл олган, «сайёҳ»ларнинг нафси ўпқон бўлиб чиқди...

Милиция лейтенанти, йўл-патрул хизмати катта инспектори Хожи Мухторов ва милиция старшинаси Олимжон Ҳалимжонов «Дагдид» постида турганларида катта трактдан «Икарус» автобуси шитоб билан ўтиб кетди. Қизиғи шундаки, автобуснинг фақат олдинги иккита пардаси кўтарилган, қолганлари тушириб қўйилган. Инспекторлар куннинг қоқ ярмида ҳеч бўлмаса соя томонда пардаларнинг кўтариб қўйилмаганлигидан гумонсирашди. Автобусга етиб олишди.

Дастлабки текширишда ҳамма ҳужжатлар жойидагидек кўринди. Фақат иккинчи ҳайдовчининг ҳужжатлари йўқ экан. Автобус «Ўзбектуртранс»га қарашли 9-автобаза ихтиёрида бўлиб, 31 кишини Урганчдан Бишкекка олиб бориб келиши керак экан. Олимжон автобусга чиққанда ёқасини ушлаб қолди: ўриндиқларда бор-йўғи 7 киши ўтирарди. Не кўз билан кўрсинки, учинчи қатордан бошлаб то охиригача ўриндиқлар атрофига бидонлар, канистрлар, турли халталар, қоғоз қутилар, сумкалар тахлаб ташланганди. «Сайёҳ»лар 100 дан ортиқ идишларда пахта ёғи, қора чой, хўжалик совуни, умуман, 10 миллион сўмлик майда-чуйда товарлар олиб кетишаётган экан.

Маълум бўлишича, «сайёҳ»ларни 6 кун мобайнида З. Сапаев бошқариши керак. Бироқ, ҳатто рўйхатда ҳам унинг исми-шарифи йўқ. Ҳайдовчилар буни тушунтириб бера олишмади. Айтгандай, ҳалиги 7 киши 4 тонна пахта ёғини Урганчдан Бишкекка совға сифатида олиб боришаётган экан. Ана, сизга «саҳоват»нинг намунаси! Ана, сизга нафс балоси!!

Автоинспекция ходимлари автобуснинг техник ҳолатини текширганларида қатор нуқсонларга дуч келдилар. Унинг тормози, орқа эшиги, олд чироқлари ишламасди. Қизиғи шундаки, 86—60 ХЗЛ номерли автобусни 9-автобаза навбатчи механиги текширганида ҳаммасини ишга шай, деб берган. Ваҳолонки, инспектор О. Ҳалимжонов автобусдаги нуқсонларни қайд қилганда йўл варақасида жой ҳам қолмади... Автобуснинг тагида яширинча қўшимча ёнилғи баки ҳам ўрнатилганди!

Бир сўз билан айтганда, урганчлик «сайёҳ»ларнинг қилмишлари бир текширишдаёқ фош бўлди. Энди ўз-ўзидан савол туғилади: хўш, бундай «саёҳатчи»ларни йўлга тайёрлашда қайси «саховатпеша» ҳомийлик қилди?! Бу саволимизга Хоразм вилояти раҳбарлари жавоб берадилар, деган умиддамиз.

О. ЧУКИНА,
милиция капитани,
Ф. ТОШЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• *«Ўзбекистон овози»га жавоб берадилар*

«ҒИРРОМЛИК ҲАМ ЭВИ БИЛАН-ДА»

Газетамизнинг шу йил 30 июнь сонида босилган юқоридаги сарлавҳали танқидий мақолада Шифокорлар шаҳарчасида жойлашган «Иноят» хусусий корхонасидаги нуқсонлар очиб ташланган эди. Тошкент шаҳридаги Собир Раҳимов туман солиқ назорати бошлиғи, 1-даражали солиқ хизмати маслаҳатчиси З. Беккулбековдан қуйидаги мазмунда жавоб хати олинди.

«Туман давлат солиқ назорати идораси «Ўзбекистон овози» рўзномасида эълон қилинган мақола билан танишиб чиқди. Унда келтирилган «Иноят» хусусий корхонаси ҳақидаги фактлар текшириб чиқилди.

Текширишда, хусусий корхонада сотувчи вазифасида ишловчи Феруза Наврўзова, Анвар Муҳамедовлар харидорлар билан қўпол муомалада бўлишлари, дўконда сотилаётган чанқовбосди ичимликлар ва бошқа маҳсулотларнинг нархлари тўлиқ ёзиб қўйилмаганлиги, дўкон мудири Дилшод Акбаров ўз хизмат вазифасига юзаки қараб келаётганлиги тўлиқ ўз исботини топди.

Мақола «Иноят» хусусий корхонасининг ишчи-хизматчилари ўртасида муҳокама қилинди. «Иноят» хусусий корхонаси буйруғига асосан, дўкон мудири Д. Акбаров, сотувчилардан Ф. Наврўзова ва А. Муҳамедовларга шахсий варақасига ёзиш шарти билан хайфсан эълон қилинди. Дўконнинг иш фаолияти туман давлат солиқ инспекцияси назоратига олинди. Юқоридаги камчиликларга йўл қўймаслик бўйича чора-тадбирлар белгиланди.

Яна шу нарсани маълум қиламизки, шу йил 25 июндан 10 июлгача туман солиқ назорат идораси ўз ҳудудида республикада ишлаб чиқарилган маҳсулотларни сотаётганларни аниқлаш мақсадида жами 97 та махсус рейд ўтказган. Натижада солиқ ҳақидаги давлат қонунларини бузганлиги учун 238 кишига нисбатан далолатнома тузилди ва уларга жами 30.948 минг сўм-купон жарима солиниб, давлат бюджетига ундирилди. Шунингдек, ҳуқуқбузарлардан олинган 3.600 минг сўм-купонлик маҳсулот давлат фойдасига мусодара қилинди.

Туман давлат солиқ назорати идораси савдо ташкилотлари ишини назорат қила бориб, 25 июндан 11 июлгача савдо ташкилотларининг 15 та шахобчасида текшириш ўтказди.

14 та материал ҳокимлик қошидаги маъмурий комиссияга чора кўриш учун юборилди. 2 савдо ходими харидорлар ҳақига хиёнат қилганлиги учун фаолияти туман халқ судида кўриладиган бўлди.

Туман давлат солиқ назорати идораси бундан кейин ҳам савдо ташкилотлари устидан назоратни кучайтиради».

• ХДП: етакчилар ҳақида ҳикоялар

ТАШВИШЛАРУ ҚУВОНЧЛАРИГА ШЕРИК

Жиззах пайпоқ тўқув корхонасига келишдан мақсадим аслида партия аъзолари ҳақида ҳам, уларнинг ташкилоти ва котибаси тўғрисида ҳам ёзиш эмас, ишлаб чиқаришнинг оддий илғорлари ҳақида мухтасаргина ҳикоя қилиш эди.

Корхона директори Эркин Қобилов мухбирлик гувоҳномамга нигоҳ ташлади-да, деди: «Иккинчи тўқув цехининг «Б» бўлими ишчилари билан учраша қолинг. Улар пайпоқ тўқишади. Бошлиқлари Саодатхон Нарзуллаева деган аёл. Корхонадаги ҳар бир ишчининг оила аъзоларигача билади. Ҳатто, кимнинг қандай орзу-нияти бор-у, уйида нима етишмаслигигача унга маълум».

Бу аёл билан танишгали цех сари йўл олаётган эдим, директор яна қўшимча қилди: «Саодатхон корхонамиздаги партия аъзоларининг етакчиси ҳам».

Бундан чиқдики, Саодатхон ҳақида — корхона партия ташкилоти ва партия аъзолари ҳақида ёзарканман-да! — деган ўй кечди хаёлимдан.

Саодатхон тўрт йилдан буён шу бўлимнинг раҳбари. Бўлим жамоаси ҳамиша ойлик режаларини 110—115 фоизга бажарди. Партия ташкилоти ҳисобидаги 80 нафар аъзонинг 26 нафари шу бўлимда ишлайди. Бу ерда турли ўлчамдаги эркак, аёл ва болалар пайпоқлари тўқилади. Ишчиларнинг шиори — сифатли, тежамли ишлаш. Шунинг учун ҳам улар тўқиган пайпоқлар доимо яхши баҳоланади. Тежалган иплардан биргина ўтган ойда 200 жуфт болалар пайпоғи тўқилди.

Бўлим илғорлари ҳақида сўраган эдим, Саодатхон ўз сўзини «Партия аъзоларидан...» дея бошлади. «Партиясиз бўлса ҳам айтаверинг»,— дея гапини бўлгандим, бир лаҳза ўйланиб турди-да деди «Тўғрисини айтсам, илғорларнинг ҳаммаси партия аъзолари».

Саодатхоннинг гап оҳангидан фахр ва ғурур сезилиб турарди. Шунинг учун у айтган илғорларнинг исми-шарифларини ёзмоқдаман. Булар — дастгоҳ усталари Илҳом Обидов, Исроил Муҳиддинов, Мўмин Абдуғафуров, тўқувчилар Сайёра Ҳазратқулова, Ўғилой Толипова, Гулнора Мамадалиева, Шаҳло Эшлохқулова, сараловчилар Феруза Холматова, Мамлакат Каримова ва бошқалар.

Саодатхон Нарзуллаева партия ишларини намунали ташкил этаётир. Партия аъзолари билан ҳамиша бирга. Уларнинг давраларида қизғин суҳбатлар ўтказиб туради, ташвишларига шерик, дардларига дардкаш, қувончларидан терисига сиғмай юради. Улар билан биргаликда Мирзо Улуғбек юбилейига, «Оила йили»га бағишланган кўпгина тадбирлар ўтказди. Республика мустақиллигининг уч йиллигига бағишлаб сифат ва самарадорлик меҳнат мусобақасини ташкил этди. Партия ташкилоти ҳисобидаги тарғиботчи ва ташвиқотчилар билан бирга корхона ишчилари орасида Олий Мажлисга бўлажак сайловлар ҳақида кенг дастурдаги тушунтириш ишларини олиб бормоқда. Шу йилнинг беш ойи ичида 18 нафар илғор ишчини партия аъзолигига қабул қилди.

Саодатхон ва унинг фидоий дугоналари қилаётган астойдил меҳнат туфайли корхона бўйича пайпоқ ишлаб чиқариш ярим йиллик режаси ошиғи билан уддаланди. Белгиланган 9 миллион 100 минг жуфт ўрнига 9 миллион 130 минг жуфт пайпоқ ишлаб чиқарилди. Бултурнинг шу даврига нисбатан 107 фоиз ўсишга эришилди. Бошқача қилиб айтганда, режадаги 11 миллиард 120 миллион сўмлик ўрнига 12 миллиард 232 миллион сўмлик маҳсулот сотилди. Бугунги хом ашё тақчиллиги шароитида бу рақамлар корхона жамоаси ишнинг кўзини билиб ишлаётганини кўрсатади.

Жиззахдаги пайпоқ тўқув корхонасининг илғор ишчилари ҳақида мухтасаргина ҳикоям шу!

Келдиёр ЖЎРАҚУЛОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

Суратда: корхона бошланғич партия ташкилоти етакчиси Саодат Нарзуллаева (ўнгда) илғор тўқувчи Гулноза Мамадалиева билан.

Муаллиф олган сурат.

Партия ахбороти

Ўзбекистон ХДП Урганч шаҳар кенгаши ижроия бюросининг қарори билан мамлакатимиз Президентининг ички ва ташқи сиёсатини тарғиб қилиш, бозор иқтисодиётига ўтиш даврида юртимизда содир бўлаётган ўзгаришлар моҳиятини аҳолига чуқур тушунтириш ҳамда халқ депутатларининг меҳнаткашлар билан алоқасини мустаҳкамлаш, уларнинг талаб ва истакларини ўрганиш мақсадида ҳар ойнинг учинчи ҳафтасида жойларда «Ягона мулоқот куни» ўтказиш белгиланган. Ушбу мулоқот куни Урганч шаҳар ҳокими томонидан маъқулланган бўлиб, у меҳнат жамоаларида ва бошланғич партия ташкилотларида ўтказилади.

ЯГОНА МУЛОҚОТ КУНИ

Яқинда навбатдаги ана шундай мулоқот куни учрашувлари бўлиб ўтди. Уларда шаҳар халқ хўжалиги тармоқларининг ярим йиллик иш якунига бағишланган «Иқтисодий ислоҳотларга — кенг йўл» мавзусида ҳамда «Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасини муомалага киритиш тўғрисида»ги Республика Президенти Фармонининг бажарилиши борасида фикр алмашинувлар бўлди.

Мулоқот куни учрашувлари шаҳардаги тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси, қурилиш-монтаж бошқармаси, марказий универсал дўкони каби қатор ташкилот, бирлашма ва муассасаларда ўтказилиб, уларда шаҳар ҳокимлари муовинлари Д. Рўзметова, Ф. Шокиров, А. Ражабов, вилоят партия кенгаши иккинчи котиби Ҳ. Авезов, шаҳар партия кенгаши биринчи котиби Б. Бобожонов ва бошқалар қатнашдилар.

Қурбон МУҲАММАДРИЗО,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

СЎМИМИЗНИНГ БЕЛИ БАҚУВВАТ

Ҳар қандай жаҳонгирнинг ҳаёти ҳам энг аввало туғилишдан, гўдаклик даврини кечиришдан бошланади. Жаҳонгирнинг жаҳонгирлиги унинг гўдаклик даврини қай даража тез босиб ўтиб, қай даражада тез камолга етишида билинади.

Мустақиллигимизнинг асосий белгиларидан бири, бизни кутдира-кутдира ташриф буюрган, не-не орзу-умидларимиз тикилган сўмимиз гўдаклик даврини деярли кечирмади ҳисоб. Туғилганига ҳали бир ой ҳам бўлмасидан туриб, майдонга дадил чиқди, шундай дадиллик билан фақатгина ўзбек сўмига хос ва мос ўринни эгаллади. Бугунги бозор буни яққол кўрсатиб турибди.

Киши ҳар қандай норасидага дастлаб бироз хавотиру ташвишда, эҳтиёт бўлиб қарайди. Тўғри юролармикан, қоқилиб, бирон ери лат емасмикан, деб ўйлайди, улғайганида ҳаётдан ўзининг муносиб ўрнини эгалламикан, дея ташвишланади.

Биз ҳам дастлаб сўмимизга ана шундай хавотир, ана шундай ташвиш билан қараган эдик. Бу — табиий ҳол, албатта. Бироқ, сўмимиз бундай ташвишу хавотирга мутлақо ўрин қолдирмади.

Президентимиз яқинда қисқа муддат ичида сўмимизнинг ички конвертациясини таъминлаймиз, деган эди. Куни кеча эса, Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси миллий валютасининг ички эркин алмашувини таъминлашга оид чора-тадбирлар тўғрисида» қарори чиқди. Мана шундай тарбия топаётган, мана шундай муҳофазада бўлган сўмимизнинг бели бақувват бўлиши шубҳасизлигини шу куни валюта биржасида бўлиб ўтган савдо ҳам исботлади. Бундан бир ҳафта бурун бўлган савдода сўмимиз Америка Қўшма Штатлари долларига нисбатан 1:11 миқдорида баҳоланган эди, кечаги савдода бу рақам ўзгармай қолди. Умуман барча валюталарнинг, хусусан Россия рублининг долларга нисбатан қадри кун сайин тушиб кетаётганини ҳисобга олсак, сўмимиз қувватининг ҳафта мобайнида барқарор қолиши жуда кўп нарсани белгилайди.

Ҳукуматимизнинг бу қарори, биринчидан, давлатимизнинг иқтисодий салоҳияти юксалгани, юртимизда барча валюталарнинг етарли миқдорда мавжуд эканини кўрсатса, иккинчидан, пул бозорини тугатади, яъни шу билан ўз мулкига беписанд қарайдиган, нафси ҳакалак отганидан миллий валюта қадрини кўтариш лозим, деган тушунчадан маҳрум айрим виждонсиз кимсалар туфайли пул қадрсизланишининг олдини олади.

Ҳа, худога беҳисоб шукрларки, сўмимиз соғлом туғилди, яхши вояга етяпти. Бироқ, унинг ҳали барибир ёшлигини, бинобарин мададга муҳтож бўлиши мумкинлигини, уни авайлаб-суяб камолга етказишимиз зарурлигини унутмаслигимиз лозим. Тўғри, бу борада Президентимиз, ҳукуматимиз жуда кўп иш қиляпти, бироқ «шу азиз Ватан» (Ислом Каримов таъбири) фуқаросиман, деган ҳар қандай одам барча масъулиятни ҳукуматга юклаб, қараб ўтирмаслиги керак.

Иқтисодчилар, мутахассислар пулнинг бели бақувватлиги ички бозорнинг мол билан тўла таъминлангани, мамлакатнинг экспорт қуввати билан боғлиқ, дейишади. Мен бу тўғри фикрга тўла қўшилган ҳолда илгари ҳам баён қилган, пулнинг бели бақувватлиги ўзимизнинг унга муносабатимизга ҳам боғлиқ, деган фикримда қолавераман. Чунки, бу фикр бекорга эмас, «тожирлик» ниқоби остида майда чайқовчилик билан шуғулланадиган кимсалар, пул бозоридаги «лочин»лар, ҳаётни фақат нолишдан иборат деб биладиган «зот»ларнинг бошқа рамзларимиз қатори пулимизга ҳам беписанд қарашини кўравериб тўйиб кетганимдан туғилган...

Хуллас, азизлар, кўзимизни очайлик, атрофга ғафлату ношукрлик билан эмас, зийраклик билан, сергак назар ташлайлик, юртимиздаги ҳаётни бошқа мамлакатлардаги ҳаёт билан таққослайлик. Буюк халқ эканимиз, тарихимиз буюклиги, бинобарин, Президентими. айтганидек, келажагимиз ҳам буюк бўлишини унутмайлик. Келажакка ишончнинг асосли эканини «Келажаги буюк давлат» деган таъбир муаллифи — Президентимизнинг мана бу сўзлари исботлайди: «Ўзбекистон келажакда буюк давлат бўлади, деган сўзлар дабдабали шиор эмас, балки теран ўйлаб, пухта ҳисоб-китоблар негизида чиқарилган асосли хулосадир».

...Мана, соҳибқирон сўмимиз тобора камол топароқ, дадил, ғолибона одим отганича ҳаётимизни безаяпти. Жуда навқирон бўлишига қарамасдан, унинг бели бақувватлиги, мустақил давлатимизга жуда муносиб экани ҳам кўриниб турибди. У билан ҳақиқий елкадошлик қилсак, бели бақувват сўмимиз яқин орада ўзимизнинг ҳам белимизни бақувват қилиши шубҳасиз. Демак, ўзимизга ҳам кўп нарса боғлиқ, ўзимиз ҳам у билан яхши ҳамкорлик қилишимиз, унга муносиб елкадош бўлишимиз лозим!

Машраб БОБОЕВ.

ПУЛДАН ПУЛНИНГ ФАРҚИ БОР...

Фақат пулимиз янгилангани йўқ, айни пайтда дилимиз тозарди, элимиз покланди, ҳали бу пул буюк келажакка поёндоз бўлажак.

•

Ҳамкасбларимдан бири сўраб қолди:
— М. Хўжаев ким?
— Манзур Хўжаев.
— Аниқроғи?
— Машраб Бобоев.
— Янаям аниқроғи?
— Ўзбек сўмининг салворли одимлари ҳақида туркум мақолалар муаллифи, Миллий ахборот агентлиги шарҳловчиси.

•

— Марказий банк миллий валютамиз ҳақида ёзилган асарларга танлов эълон қилибди. Унда иккинчи ўринни олган ижодкорга минг сўм мукофот берилар экан. Минг сўм — бу миллион сўм-купонми?
— Ҳар бир сўм минг сўм-купон эканлигини назарда тутсак шундай. Лекин янги пулимиз умри боқийлигини ҳисобга олсак минг сўм миллиондан кўра анча салмоқлироқ.

•

КЎНГИЛДАН КЕЧГАН ГАПЛАР

— Битта туя бир танга. Қани бир танга?
— Мана бир танга. Бир нечтаси тўпланса сўм бўлади.

•

Бозорда шундай ҳолатнинг гувоҳи бўлдим:
— Пулингиз сўм бўлса арзон қилиб бераман.
Буни эшитиб ўзимча ўйладим: янги пулимиз арзончиликни бошлагани рост бўлсин! Пулдан пулнинг фарқи бор, етмиш икки нархи бор.

•

Энди машҳур эртакдаги қуйма иборани шундай ўзгартирсак бўлади: «Сўм-сўм, оч эшигингни!».

•

Янги пулимизда камалакнинг етти хил жилоси мужассам, унда халқимиз ифтихори — давлат герби муҳрланганлиги учун ҳам бу пуллар эъзозимизда бўлиши керак. Сўмимизда акс этган тарихий обидалар [illegible] кўҳна заминимиз сиймосидир.

•

Мен пул ҳақида яна кўп варақни қоралашим мумкин эди. Лекин ўзбегимнинг сўмидан ибрат олдим: учта нолни ўчириб қўйдим.

Шуҳрат ЖАББОРОВ.

• Маҳалла—аҳиллик қўрғони

ОДАМЛАРНИ ЭЗГУЛИККА УНДАЙЛИК

ДЕЙДИ ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ КАТТАҚЎРҒОН ТУМАН КЕНГАШИ БИРИНЧИ КОТИБИ БАҲРИДДИН ШОМАМАТОВ.

Яқинда ҳузуримга маҳалла оқсоқолларидан бири келди. У ёқ бу ёқдан суҳбатлашгач, муддаосини айтди.

— Маҳалламизда денг, битта оила бор. Отаси арақхўр, онаси касалманд, болалари эса дайди. Гапирсак, таъсир қилмайди. Гапирмасак, бир маҳалладанмиз... Шунга маслаҳатга келувдим.

Хуллас, биз намунали оила аъзоларидан, жамоатчилик вакилларидан олиб ўша хонадонга бордик. Лекин бу ишни атайин қилганимизни ўзларига билдирмадик. Мароқли суҳбат бўлди. Масъулиятсизлик оила учун нақадар оғир оқибатлар келтиришини ота-онага ҳам, болаларга ҳам тушунтирдик.

Натижаси нима бўлди денг? Бир куни ўша оқсоқол яна ҳузуримга келди. Ҳалигиларга худо ақл берди шекилли, деди у, инсофга келиб қолишди. Маҳалла учун идора қурилишида қатнашишяпти. Раҳмат сизларга!

Мен эса бу миннатдорчиликни ўз навбатида партия фаолларимизга етказдим. Мен битта маҳалла ёки оила ҳақида гапирдим. Жамият мисолида эса бундай эзгуликнинг баҳоси йўқ. Бизнинг Халқ демократик партиямиз мустақилликнинг ҳозирги босқичида айнан шундай савобли ишларни амалга оширмоқда. Мен республика раҳбарияти олиб бораётган оқилона сиёсатни, мустақиллик қадру қимматини халққа кенг тушунтириш, қадриятларни тиклаш орқали миллий истиқлол мафкурасини ҳаётга тадбиқ этишга ҳисса қўшишни назарда тутяпман. Зеро, бу вазифалар партиямиз Низоми ва Дастурида очиқ кўрсатилган.

Туман ҳокимлиги раҳбарлигида, партия фаоллари кўмагида аҳоли ўртасида олиб борилган тарғибот ишлари туфайли жойларда ташаббускорлик ва бунёдкорлик авж олиб кетди. Қиличли, Баландравот, Болтабек қишлоқлари аҳолиси ўзлари учун ҳашар йўли билан идора қуришга киришдилар. Катта-ю кичик бу ишда қатнашди. Ҳокимлик ва партия кенгаши ҳашарчиларни қўллаб турди. Натижада айнан ана шу маҳаллаларда партия сафи анча кенгайди.

Оталар сўзи — ақлнинг кўзи, деб бежиз айтишмаган. Биз қариялар ҳаётининг ибрати ва уларнинг таъсирчан ўгитларидан фойдаланишга ҳаракат қиляпмиз. Айниқса, Ўлжа Йўлдошев, Бўрон Тўраев, Отақул Ҳусанов, Асад Илёсов, Сайфулла Шарипов, Мустафо Аҳманов, Теша Халилов, Нормурод Тешаев, Музаллат Эргашева, Товбой Қосимов, Раҳмон Шодмонов, Баҳри Эргашев каби фахрийлар партия аъзоси сифатида аҳоли ўртасида катта ташкилотчилик ишлари олиб бормоқдалар. Биз ҳам ўз навбатида байрам ва қутлуғ саналарда қарияларни дастурхон атрофига чорлаб суҳбат қурамиз. Бундай табаррук давраларда ёшларга партия билетлари топширамиз.

Фаоллар билан бирга муҳтожлар хонадонига ташриф буюриш, уларга моддий ёрдам кўрсатишни доимий йўлга қўйганмиз. Раҳбарлик лавозимидаги партия аъзоларини бундай ишларга кенгроқ жалб этяпмиз. Мисол учун нон комбинати директори Қурбон Йўлдошев маҳалла жамғармасига ўз шахсий жамғармасидан 300 минг сўм купон пул ўтказди.

Биз партиявий ишларни кўпроқ аҳоли истиқомат жойларига кўчиряпмиз. Яқинда Марди Султонов номли жамоа хўжалигидаги бошланғич ташкилотларни тугатиб, партия аъзоларини улар ўзлари яшаб турган қишлоқлар цех партия ташкилотига ўтказдик. Хўжаликдаги 17 та қишлоқда цех партия ташкилоти тузилди.

Амалга оширилаётган тадбирлар туфайли бошланғич ташкилотлар обрўси ортиб бормоқда. Биргина ўтган ойда зиёлилардан 20 киши ХДП сафига кириш учун ариза берди.

Тумандаги барча тадбирларда фаол қатнашяпмиз. «Ёш талантларни излаймиз» ҳамда «Тарбиячи-94» танловларини ўтказишда партия кенгаши номидан совринлар ташкил этдик, тадбирлар[illegible] уюштиришда ташкилотчиларга ёрдамлашдик. Шунинг учун ҳам ҳамкорликда ишлаш нияти билан мурожаат қилаётганлар сони ортиб бормоқда. Биз эса фаолият доирамизни кун сайин кенгайтиряпмиз.

Фарҳод ТОШЕВ ёзиб олди.

ДЕНОВНИНГ ЎЗ ПЕПСИ-КОЛАСИ БЎЛАДИ

Бундан бир неча йил илгари сайёрамизнинг бошқа бир қитъасида жойлашган Амирқо мамлакатининг тансиқ маҳсулотларидан бири ҳисобланмиш пепси-кола Деновдек кичик бир шаҳарда ишлаб чиқарилади, деган гапга ҳеч ким ишонмас эди. Бугунга келиб ана шу жаҳонга машҳур ичимликни Деновда ишлаб чиқаришга тайёргарлик кўрилмоқда.

Чет мамлакатларнинг маблағларини Ўзбекистонимизга жалб этиш, шу йўл билан мамлакатимизнинг жаҳонга юз тутишга кўмаклашиш бугунги долзарб вазифа эканлигини ҳис этган ишбилармон раҳбарларимиз бу ишда бош-қош бўлишаётир. Шундай тадбиркор раҳбарлардан бири Денов агросаноат комбинати директори Авазхон Аллоновдир.

— Тўғри олдинлари ҳам корхонамизнинг бир қатор маҳсулотлари хорижий мамлакатларга экспорт қилиб келинган. Бугунга келиб эса хорижий мамлакатлар билан янада яқиндан алоқа ўрнатишни шароит тақозо этаётган бўлса, иккинчидан имкониятлар ҳам туғилмоқда,— дейди биз билан суҳбатда Авазхон.

Ахир бугунги кунда хорижий мамлакатлар билан яқин алоқалар ўрнатмаган, сифат тамғаси билан маҳсулот ишлаб чиқармаган ташкилотлар замондан орқада қолиши муқаррар эканликларини тушундилар. Амирқонинг «Пепсикола интернайшил» фирмаси билан яхна ичимликлар ишлаб чиқарадиган қўшма корхона ҳадемай ишга туширилгач, Деновнинг номи мамлакатимиздан узоқ-узоқларда ҳам машҳур бўлишига ишонамиз.

Хуррам РАЙИМОВ.

• Истеъмол буюмларига — кенг йўл

МАҚСАД — ИЧКИ БОЗОРНИ МЕБЕЛГА ТЎЛДИРИШ

Мамлакатимиздаги ёғоч ўймакорлиги, наққошлик-ўтмиш меъморчилигимизнинг дурдоналари ўзининг бебаҳолиги билан бошқа юртлардаги санъат намуналаридан бир қанча жиҳатлари билан устун туришини биламиз. Қадимда ота-боболаримиз ўз эҳтиёжлари учун зарур бўлган ёғочни олис-олислардан ташиб келтирмаганлар. Ҳаммаси ўз тупроғимизда етиштирилган терак, тут, ёнғоқ, қайрағочлардан тайёрланган. Чунки бу дарахт турлари ўзга юртлардан келтириладиган ёғочларга нисбатан қаттиқлиги, чидамлилиги, силлиқлиги жиҳатдан қолишмаган. Аксинча, устун турган.

Маълумки, ҳозирги кунда 1 $м^3$ ёғоч тахтанинг баҳоси 500 минг сўм-купондан ошиб кетди, уни Россиядан олиб келишнинг ўзи катта харажат ва машаққатларни юзага келтирмоқда. Шунга қарамай россияликлар ёғоч етказиб беришни кескин камайтириб юбордилар.

Шуни ҳисобга олиб, республика ҳукумати халқ хўжалиги ва аҳолининг ёғоч тахтага бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш, терак ва бошқа ёғочбоп дарахтларни ўзимизда кўпайтириш, бунинг учун Ўзбекистоннинг табиий-иқтисодий имкониятларидан самарали фойдаланишга эътиборни қаратмоқда.

Вазирлар Маҳкамасининг шу юзасидан қабул қилган қарори яна бир соҳа — ёғочсозлик ва қурилиш саноатларида мустақилликка эришув йўлидаги муҳим дастурдир.

Эндиликда мавжуд имкониятларни ишга солиш керак. Шундагина, республикамизда қурилиш материалларидан ёғоч-тахта, қоғоз ва гугуртга бўлган эҳтиёжнинг анча қисми қондирилиши, мебель саноати ҳамда юзлаб хил истеъмол моллари ишлаб чиқарилиши таъминланади ва келажакда катта даромад манбаига айланадиган ёғочсозлик саноати вужудга келади.

Тўғри, республикамизда уй-жой қурилиши юксак суръатларда ривожланмоқда. Аҳолини турар жой билан таъминлаш борасида амалий чоралар, бир талай ишлар бажариляпти. Бу — бахтли уй тўйлари тобора кўпаяди, пухта, қулай, бежирим мебелларга бўлган талаб янада ортади, демакдир. Бугунги кунда Ўзбекистонда харидорларни жаҳон намунасидан қолишмайдиган буюмлар билан таъминлаш мақсадида мебелларни саноат эстетикасига мослаш, хилларини кўпайтириш, сифатини яхшилаш борасида кўзга ташланадиган ишлар олиб борилмоқда.

Шу ўринда Тошкент мебель ишлаб чиқариш корхонасининг бу борадаги тажрибаси диққатга сазовордир.

Яқинда бирлашма меҳнаткашлари ҳаётида қувончли воқеа юз берди. Фабрика республикамизда бўлиб ўтган кўрик-танловда ўзининг ишлаб чиқараётган маҳсулотлари билан қатнашиб, 17 та турдош корхоналар орасида фахрли ўринни қўлга киритди. Жамоада «Элмира» деб номланган, жаҳон андозалари талабига жавоб бера оладиган янги ётоқхона мебеллари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Ҳозир корхонада 1200 нафар ишчи-хизматчи меҳнат қилмоқда. Дастлабки кунларда 4 хил маҳсулот тури ишлаб чиқарилган бўлса, бугунга келиб бу кўрсаткич 20 турдан ошди. Бирлашма жамоаси ишлаб чиқараётган мебеллар нафақат мамлакатимизда, балки ундан ташқарида ҳам маълум ва машҳурдир.

— Бозор иқтисодиёти муаммолари бирлашмамиз жамоаси олдига бир қанча масалаларни кўндаланг қилиб қўймоқда. Шундай бўлишига қарамасдан, ўтган йили маҳсулот ишлаб чиқариш суръатини сусайтирмадик. Қарийб 14 минг 272 та ётоқхона жиҳозлари тайёрланди, бундан 717 миллион сўмлик соф даромад олинди. Бу даврда меҳнат унумдорлиги 115 фоизга ортди,— дейди бирлашма раҳбари Тўрабек Носиров.— Янги хўжалик йилида фабрикамиз ишчи-хизматчилари давр синовидан муваффақиятли ўтиб, шу йилнинг олти ойи давомида 1 миллиард 875 миллион сўм-купонлик маҳсулот ишлаб чиқарди. Бугунга келиб хом ашёнинг тақчиллиги мебелчиларни ҳам четлаб ўтгани йўқ. Биз пахта ва газламаларнигина республикамиздан оламиз, холос. Қолган маҳсулотларнинг қарийб 98 фоизи четдан ташиб келтирилади.

Лекин биз қўл қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Мавоза усулида хом ашёнинг айрим турларини четдан келтиряпмиз ва айни пайтда ички имкониятларни ҳам ишга солмоқдамиз. Ҳозир фабрикамизда кунига 50—60 дона мебель ишлаб чиқарилмоқда. Тошкент мебеллари қиммат бўлса ҳамки, республиканинг барча вилоят ва шаҳарларидаги савдо тармоқларида аҳолига сотиляпти. Кундалик эҳтиёжнинг ортиб бораётганлигини назарда тутган ҳолда биз ишлаб чиқариш тармоқларини кенгайтирдик, қўшимча йиғув цехлари ташкил қилдик. Дарвоқе, «Тонг», «Элмира» маркали ётоқхона мебелларига бўлган талаб кундан-кунга ортмоқда.

Қарс икки қўлдан чиқади. Ўз навбатида корхона маъмурияти ҳам жамоани ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш борасида етарли ғамхўрлик қилмоқда. Фабрика қошида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини арзонлаштирилган нархда сотиш йўлга қўйилган. Ошхона, дам олиш уйлари ишчилар тасарруфида.

Чимёндаги «Юсуфхона» дам олиш масканида ишчиларнинг болалари яйраб, соғлом ўсмоқдалар. Шулар билан бир қаторда оила қурмоқчи бўлган ёш келин-куёвларга кейинроқ тўлаш шарти билан қарзга исталган турдаги мебеллардан бериляпти. Моддий манфаатдорлик даражаси ҳам ёмон эмас, ўртача ойлик маош шу йилнинг июнь ойида 350 минг сўм-купонни ташкил этди.

Корхона ишлаб чиқариш базаси ҳам анча кенгайтирилди. Маҳсулот айирбошлаш эвазига дастгоҳлар ўрнатилди. Ҳозир 7 та асосий ва иккита ёрдамчи цехда ишчилар меҳнат қилишмоқда. Ундан ташқари, аҳоли эҳтиёжини ҳисобга олган ҳолда кўрпа-кўрпачалар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Янги цехларга тикув машиналари ўрнатилди.

— Баъзида биз ишлаб чиқараётган мебелларнинг айрим турлари 5—6 миллион сўм-купонга чиқибди, деб эшитиб қоламиз,— дейди Т. Носиров сўзини давом эттириб.— Лекин истеъмолчиларга шуни маълум қиламизки, бизда тайёрланаётган мебелларнинг баҳоси турига қараб, 2 миллиондан — 2 миллион 900 минг сўм-купонгача боради.

Жамоанинг шу бугунги мақсади эса сифатли маҳсулот тайёрлаб, республика ички бозорини тўлдириш, қолаверса ортганини хорижий мамлакатлар харидорл[illegible]га сотишдан иборатдир.

Соҳибжон САЛИМОВ,
«Ўзбекистон овози» махсус мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Бирлашма раҳбари Т. Носиров. 2. Янги очилган тикув цехида иш қизғин. 3. Маҳсулотларнинг замонавий турлари намойиш қилинмоқда.

Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган суратлар.

• БОҚИЙ ШАЖАРА

МАШҲУР ҲОҚОНЛИК

VI асрнинг иккинчи ярми—(ЎНИНЧИ МАҚОЛА)—VII аср

Турк ҳоқонлари ҳукмронлиги даври Марказий Осиё давлатчилик тарихида алоҳида ўрин тутади. Чунки бу вақтга келиб минтақа давлатчилик тараққиётидаги дастлабки 1500 йиллик босқичга ўзига хос якун ясалди. Ўтган асрлар давомида сиёсий, иқтисодий, маданий муносабатлар, ташқи алоқалар борасидаги тажрибалар ва сабоқлар мажмуи худди шу даврда жиддий синовдан ўтди. Зеро, турк хоқонлари айни куч-қудрати ошган вақтларда салтанат Тинч океанидан Қора денгизгача, Шимолий Муз океанидан Шимолий Ҳиндистонгача бўлган улкан ҳудудни ўз ичига олиб, ўз даври учун бундай чексиз макон устидан якка сиёсий ҳукмронликни ўрнатиб туриш кишилик тарихида илк бор содир бўлган эди.

VI аср бошларига келиб, Марказий Осиёнинг Олтой қисми жанубий вилоятларида сиёсий жараён фаоллашуви яққол кўзга ташлана бошлайди. Хитой манбаларига кўра бунда ҳал қилувчи ўринни Ашина сулоласи намояндалари эгаллаганлар. Бу даврдаги бутун минтақадаги сиёсий манзарани тўлиқ тасаввур қилиш учун қуйидагиларни эслаш кифоя қилади, деб ўйлаймиз. Марказий Осиёнинг Шарқий Туркистон, Фарғона, Сўғдиёна, Хоразм, Бақтрия, Шимолий Ҳиндистон ва Шарқий Эронни ўз ичига олувчи маконида Эфталитлар, ҳозирги Мўғулистон ва қисман Шимолий Хитой устидан эса Жужан хонлиги ҳукмронлик қилиб келардилар. Айтилганидек, Олтойнинг жанубий томонида Ашина сулоласи хатти-ҳаракатлари туфайли сиёсий жараён юксалиш йўлига киради. Бундан ташқари, замонавий тушунчадаги Хитойнинг шимолий қисмида Вэй (Юан-Вай) сулоласи (386—558) ҳукмфармонлик қилар ва бу хонадоннинг асли келиб чиқиши эса туркий негиз билан боғлиқ эди. Кўриб турганимиздек, VI аср бошларидаги Каспий денгизидан Уаоқ Шарққача бўлган катта ҳудудда мавжуд сиёсий жараён турли туркий сулолалар фаолияти билан боғлиқ бўлган. Масаланинг бу томонига алоҳида урғу беришимизнинг сабаблари бор. Биринчидан, «совет» даври тарихшунослигидаги таомилга кўра бир томондан, ўзбек халқи давлатчилиги тарихи инкор этилса, иккинчи томондан, минтақа ўтмишидаги тарихий (?) давлатлар тўғрисида сўз юритишга мажбур бўлинган ҳолларда, агар улар ЎзССР ҳудудидан ташқарида «асос топган» бўлса, унда ўзбек халқининг уларга муносабатини қарамлик орқали тушунтирилган. Иккинчидан, мафкура тазйиқида сунъий равишда ишлов берилган қарашлар, хулосалар (?) орқали маълум бир тарихий босқичлар, жумладан, давлатчилик жараёнидан ҳам юз ўгиришга мажбур бўлинган. Шунинг учун ҳам турк ҳоқонлари гўёки «Ўрта Осиёни ўзларига бўйсундирганлар, босиб олганлар» каби таъкидларнинг «совет» тарих китобларида учраши табиий ҳол эди. Бундан мақсад —асли бир мазмунга эга яхлит тушунчани икки қарама-қарши қисмга бўлиб кўрсатиш бўлган. Шунингдек биздан турк ҳоқонларининг «Ўрта Осиёга бостириб киришини» ўзбекларнинг ва умуман Марказий Осиёнинг ғарбий қисмида қадимдан яшаб келган туркий халқларни келгинди қилиб кўрсатиш йўлида фойдаланишга уринилган. Буларнинг таъсири шу қадар кучли бўлганки, эндиликда энг ўзбекпарварлар ҳам ўзбек давлатчилиги тарихи деганда асосан Турк ҳоқонлиги, Қорахонийлар, Темурийлар каби «совет» тарихшунослиги туркий деб кўрсатиб берган сулолаларни тушуниб масалан, кўҳна Хоразм ё Бақтрия давлат бирликларини ҳамиша ҳам бу қаторга киритмайдилар. Албатта, бу «эски» даврнинг таъсири. Аммо нима бўлганда ҳам шу заминда минглаб йиллар давомида нимаики кечган бўлса, барчаси бизга ва бизнинг номимиз орқали бутун башариятга дахлдорлигини ҳеч қачон унутмаслигимиз керак.

Марказий Осиё Олтой тоғ тизими жанубий қисмининг қадимги номи Олтин йиш (Олтин водий) бўлиб табиий шароити ҳар қандай жамият фаровонлигини таъминлашда беназир ҳисобланган. Хитой манбаларида ёзилишича, тилга олинган Ашина сулоласи ҳам худди шу шарт-шароитда юксалган. Унинг келиб чиқиши тўғрисида турли афсоналар мавжуд. Улар билан танишиш шу фикрга олиб келадики, тарихшуносликда ўз ўрнини топган қараш — кўчманчи бирликларнинг ўтроқ ҳаёт кечирувчилар сирасидан асосан шу доирага сиғмай қолиши (табиий ўсиш жараёни натижасида) орқали ҳам пайдо бўлиши Ашина сулоласи тақдирига ҳам ўта боғлиқ бўлиши керак. Бундай олиб қараганда, улар билан боғланадиган темирчилик аслида ўтроқ ҳаёт кечирувчилар фаолияти билан боғлиқ ҳунармандчилик турларидан-ку. Хуллас, нима бўлганда ҳам бориб-бориб бу сулола сиёсий таъсири ортиб бориб, айниқса Бўмин (Тўмин) сардорлиги вақтида янада фаол тус олди. Тадбиркор сиёсатчи сифатида у ҳам сиёсат, ҳам зўравонлик йўлини тутди. Масалан, Бўмин Жужан хонлиги билан очиқдан очиқ алоқани узиб, 551-йили Вэй хонадони билан қуда-андалик алоқасига киради. 552-йили эса Жужан хонлигига қарши қуролли курашга отланиб, уларни тор-мор қилади. Аммо Бўмин 553-йили вафот этади ва унинг ўрнига тахтга ўғли Қора Иссиқ (Исиғи) хон ўтиради. Бироқ Қора Иссиқхон шу йилиёқ қазо қилади. Лекин ўз ҳукмронлиги давомида у ҳам жужанларга яна бир қаттиқ зарба беришга улгуради. Демак, шу йилнинг ўзида Ашина сулоласи сардори икки марта ўзгарган. Эндиги гал тахтга Бўминнинг кичик ўғли Муғанхон (553—572) чиқади.

Хитой манбалари Муғанхонни ғоятда жасур ва ақлли шахс сифатида шарҳлайдилар. Бунга тўла ишонса бўлади. Зеро, унинг даврида Ашина сулоласи «Корея қўлтиғидан Ғарбий денгизгача, (Хитой деворидан) Шимолий денгизгача» бўлган ерларни ўз сиёсий ҳукми остига олишга эришган. Муғанхон худди отаси Бўмин каби ҳам сиёсат, ҳам зўравонлик йўлларидан усталик билан фойдалана билган. Чунончи, Эфталитлар сулоласига қарши курашда у аввало уларнинг жанубу-ғарбдаги душманлари Сосонийлар билан яқин муносабатларга киришди. Бунинг учун у, 554-йили Эронга элчи юбориб, икки томонлама алоқа ва ишончни мустаҳкамлаш мақсадида амакиси Истамининг қизи Асна беканн Сосоний Ҳусрав I (531—579) га беради. Эфталитларнинг қаршилигига қарамай Ашина ва Сосонийлар ўртасидаги ўзаро келишувга путур етмайди. Лекин бу яқинлашув вақтинчалик эди. Зеро, Ашина сулоласининг Эфталитлардан сўнг албатта Сосонийларни ҳам бир ёқлик қилиб, жанубий денгиз йўлларига чиқишни мўлжаллаб қўйганликларига шубҳа қилмаса ҳам бўлади. Ҳақиқатан ҳам шундай бўлиб чиқди. 565-йили Эфталитлар қўшинига қақшатқич зарба берилади. 569-йили эса Истами Тоҳаристон ва умуман, Эфталитлар қўл остида бўлиб келган ерларни узил-кесил эгаллашга муваффақ бўлади. Шундан сўнг сосонийлар сулҳ тузишга мажбур бўлиб, йилига турк ҳоқонларига 40 минг тилла ўлпон тўлашни ўз бўйинларига оладилар. Шу тариқа VI асрнинг сўнгги чораги арафасида бутун Марказий Осиё минтақасида навбатдаги Ашина сулоласи ҳукмронлиги ўрнатилади. Шу пайтгача биз уларни турк ҳоқонлари номи остида атаб келганмиз. Бу албатта, шартли ном. Чунки ҳукмдор, сардор, бошлиқ маъносидаги ҳоқон унвонини ўз даврида кўра бошқа сулолаларга нисбатан ҳам ишлатиш мумкинки, бундан моҳият ўзгармайди. Масалан, Эфталитлар намояндалари ё хоразмшоҳларга нисбатан ҳам турк ҳоқонлари дейилса мазмун заифлашмайди. Чунки уларнинг келиб чиқиши турк, шу тарихий минтақанинг «сиёсий» фарзандлари, фарзандлар ота молини талашгандек, улар ҳам Марказий Осиё доирасида бир-бирови билан тахт-тож талашиб келганлар. Бу табиий ҳол.

Эфталитлар ўрнига Ашина сулоласи келишидан Сўғдиёна, Бақтрия, Фарғона каби вилоятлардаги савдо доиралари ҳам манфаатдор бўлганлар. Чунки сўнгги йилларга келиб Эфталитлар ўз сиёсий фаолиятларида заифлашиш йўлига кирган ва буни улар қўл остидаги ерларни Сосонийлар ва Ашина сулоласи қўлига ўтиб боришидан ҳам билса бўлади. Чунончи, кейинги вақтларда Эрон нафақат йиллик ўлпон тўлашдан бош тортган, балки 554-йили Тоҳаристонни забт этишни уддалаган. 555-йили эса Еттисув, Марказий Қозоғистон, Тошкент, Сирдарё бўйлари, Хоразм Ашина сулоласи қўлига ўтган. Бошқача айтганда, Эфталитларнинг эртанги аҳволи маълум бўлиб қолганди. Бундан ташқари, Ашина сулоласи Эфталитлар, Сосонийлардан фарқли ўлароқ энди қудратга тўлиб келаётган ёш сиёсий куч сифатида намоён бўлган. Шу билан бирга, энг муҳими, Шарқ ва Ғарб ўртасидаги савдо алоқаларини барқарор олиб борилишини сиёсий жиҳатдан кафолатловчи бўлиб ҳам Ашина сулоласи намояндалари майдонга чиқишлари мумкин эди. Шунинг учун бўлса керак 565-йилги Ашина ва Эфталитлар ўртасидаги асосий жангда сўғдликлар бетараф бўлиб турганлар. Чунки бу вақтга келиб Византия сустлик билан бўлса-да ўзида ипак етиштириш ишини бошлаб юборган, ҳамда 564-йилги аҳдлашувга биноан Муғанхон Вай-чжеу сулоласидан (557-йили тилга олганимиз Вэй сулоласи ғарбий қисмида ҳокимиятни қўлга киритган хонадон) йилига ўлпон сифатида 100 минг парча ипак мато олиши керак эди. Бу ўз даври учун жуда катта ҳажм эканлиги қанчалик табиий бўлса, сувтекин бу «ўлпон»ни Ғарбга олиб бориб, сотиб фойда олиш ва бу соҳада доим биринчи бўлиш сўғдиёналик савдогарлар учун шунчалик тушунарли ва эпласа бўладиган тадбир эди. Хуллас, Эфталитлар ўрнига Ашина сулоласи келишидан сўғдиёналиклар ҳам манфаатдор бўлганлар, дейишга асос бор.

Муғанхон ва унинг авлодлари ҳарбий ютуқларини давом эттира бориб, юқорида айтилганидек, Қора денгиздан Тинч океанигача бўлган улкан ҳудуддаги салтанатга асос солишга эришадилар. (558-йили Волга бўйлари, 571-йилга келиб Шимолий Кавказ бўйсундирилади). Лекин шу билан бирга, қатор объектив ва субъэктив сабабларга кўра (масалан, салтанат майдонининг ҳаддан ташқари катталиги ва уни бошқарувдаги мураккабликлар, тадбиркор, донишманд ҳукмдорларнинг нисбатан кам бўлиши, Византия, Эрон, Хитой каби қудратли давлатлар билан доимий рақобат ва ҳоказо) аввалига (VI аср охири) салтанат ғарбий ва шарқий хоқонликка бўлиниб, биринчиси VII аср иккинчи ярмида, иккинчиси эса VIII асрда батамом барбод бўлади.

Энди Турк ҳоқонлигининг давлат бошқаруви масаласига тўхталиб ўтсак. Бутун салтанат устидан олий ҳукмронликни ҳоқон олиб борган. Юқорида зикр этилган ғарбий ва шарқий қисмларга бўлинишдан сўнг ҳар икки томон ўз ҳоқонига эга бўлган. Ҳоқон аслида туркча қаған унвонининг арабий жаранглаши ҳосиласидир.

Ҳоқонлик, яъни олий ҳукмдорлик меросий ҳисобланган. Тахт отадан болага ўтсин қабилидаги қатъий тартиб бўлмаган. Хитой манбаларидаги маълумотлар билан танишиш шу хулосага олиб келадики, олий ҳукмдорлик отадан болага, акадан укага ё бўлмаса манба тили билан айтганда бирон-бир «қариндош»га насиб этиши мумкин бўлган. Бундан ташқари, шундай ҳоллар ҳам бўлганки, тахт соҳибини «улус оқсоқоллари» тайинлаган. Ҳоқонни тахтга ўтказиш маросимининг аниқ бир тартиблар силсиласи ва доирасида амалга оширилиши бу тадбирнинг узоқ вақтдан бери қўлланиб келинаётганидан далолат беради. Маросим эса қуйидагича кечган: йирик амалдорлар тахтга даъвогар ё номзодни кигизга ўтказиб, қуёш ҳаракати асосида, яъни шарқдан ғарбга томон бошлаб тўққиз марта доира бўйлаб айлантирганлар. Ҳар бир айланиш маросимда иштирок этувчилар ҳоқонга таъзим қилганлар ва бу билан ўз итоаткорликларини англатганлар. Шундан сўнг уни отга ўтказиб бўйни узра ипак мато ташлаб қаттиқ бўғганлару дарҳол бўшатиб, ундан неча йил ҳукмдор бўлиши ҳақида сўраганлар. Афтидан, бу савол ва у билан боғлиқ тадбир ҳукмдорнинг қатъийлиги, иродаси ва жисмоний имкониятларини синаш нияти билан боғлиқ бўлса керак.

Илгарилари Турк ҳоқонлиги давлат-маъмурий бошқаруви ҳақида сўз кетганда, асосан Ғарбий хоқонлик тўғрисида тўхталиб, бир томондан Ғарбий ҳоқонлик бошқарувидан «Ўрта Осиё» маъмурий бошқаруви иложи борича ажратилиб, бир-бирига боғламасдан кўрсатишга урннилган бўлса, иккинчидан, умуман Шарқий ҳоқонлик ва хусусан, ундаги мазкур масалага доир тартиблар ҳақида лом-мим дейилмасди. Ваҳолонки, мақсад қилиб фақат Ғарбий ҳоқонлик давлат тизими олинган тақдирда ҳам Шарқий ҳоқонликдаги бошқарув тизимини билмасдан туриб кўзланган ниятга эришиш қийин. Шу маънода хитойлик муаллифларнинг қуйидаги гувоҳликлари диққатга сазовордир: «Сифаян ва Хунда (мансабдаги) амалдорлар давлат ишларини бошқарганлар; қолганлар эса (яъни қолган мансабу мартабалар) худди шарқий мулклардагидек (яъни Шарқий ҳоқонликдагидек)». Мазкур масала хусусида яна хитой манбаларига мурожаат қиламиз: «Олий мартабалар орасида энг улуғи Шеху (Жабғу, Ёбғу), кейин Дэлэ, (Тегин) учинчиси эса Силифа, тўртинчиси Тумаофа, (қолган) кичикроқ даражадаги мансабларда 20 киши банд; уларнинг ҳаммалари мансаблари меросийдир... қўриқчиларни эса Фули (яъни бўри) деб атайдилар».

Қадимги туркий ва хитой манбаларида учрайдиган мансаблардан (унвонлар) шад (ша) ва тудун (тутун)ни кўрсатиш мумкин. Тудун ҳам меросий ҳисобланган. Тудуннинг луғавий маъноси «тутиб турмоқ» эканлигини назарга олинса у ҳолда унинг соҳибининг вазифаси ойдинлашгандай бўлади. Зеро хитой манбаларига кўра тудун ҳукмдорнинг жойлардаги ноиби, вакили, назоратчиси вазифасини адо этган. (тутиб турмоқ, яъни назоратда тутиб турмоқ). Тудунларнинг маҳаллий ҳокимлар фаолияти устидан назоратдан ташқари солиқ йиғиш тадбирларида ҳам кўз-қулоқ бўлиб турганларини эслатиб ўтиш керак. Шадга келсак, хитой манбаларида ёзилишича, энг олий мансаблардан ҳисобланиб шунга яраша сарой маросимларида ҳукмдорнинг ўнг томонидан жой олган. Қадимги туркча ёзувлар ва хитойлик муаллифлар гувоҳликлари билан танишиш шу хулосага олиб келадики, шад ва ёбғу мазмунан бир-бирига ғоятда яқин мансаб (унвон) ҳисобланган. Бу ҳар икки унвон ҳукмдорнинг энг яқинларига берилган .Масалан, Қутлуқ (вафоти 693-йил) ўзини хон деб эълон қилгач, укаларидан Мучурга шад, Тузилбекка эса ёбғу унвонларини беради. Билгахон (вафоти 734-йил) ҳам тахтга ўтиргунга қадар кичик шад унвонига эга эди.

Кўриниб турганидек, Турк ҳоқонлиги ўз даври учун мураккаб бошқарув тизимига эга бўлган. Биз юқорида ҳоқонликнинг асосан марказий бошқарув тизими билан боғлиқ томонларини кўриб чиқдик. Ҳокимлик таркибидаги кўплаб маҳаллий мулклар (вилоятлар)даги ижтимоий-иқтисодий тараққиёт даражаси бирдай эмаслигини таъкидлаган ҳолда шуни айтиш мумкинки, улардаги бошқарув марказдан фарқли бўлиши табиий. Бундан ташқари, ҳоқонликнинг марказий бошқарув тизими асосан йирик сиёсий—давлат тадбирлари (салтанат осойишталигини сақлаш, давлат ҳудудини кенгайтириш, солиқ тизимининг мунтазам ишлаб туришига эришиш, ички ва ташқи савдо алоқаларини тегишли даражада таъминлаб туриш, давлатлараро сиёсий-элчилик муносабатларини олиб бориш ва ҳоказо) билан машғул бўлиб, маҳаллий даражадаги жараёнлар учун маълум маънода эркинликка йўл қўйганлар. Албатта, бундай жойлардаги хусусий жиҳатлар ҳам инобатга олинган. Шунинг учун ҳам Марказий Осиёнинг Фарғона, Сўғдиёна, Шош, Хоразм, Тоҳаристон, Шимолий Ҳиндистон каби қисмларида бошқарув иши асосан маҳаллий сиёсий кучлар (сулолалар) томонидан амалга ошириб борилган. Лекин марказ томонидан назорат сусаймаган. Юқорида тилга олганимиз тудунлар худди шу вазифа билан машғул бўлганлар.

Хитой муаллифлари маълумотларига кўра Сўғдиёнада келиб чиқиши асли юечжилардан бўлмиш Кан сулоласининг мавқеи кучли бўлиб, уларга мавжуд тўққиз ҳокимлик (мулк) тобе бўлган, Сўғдиёна ҳукмдори ихшид унвонига, тобе ҳокимликлар бошлиқлари ҳам ўз унвонларига эга бўлганлар (масалан, Кеш ҳокими ихрид унвони билан машҳур бўлган). Тоҳаристондаги аҳвол ҳам худди шу каби бўлган. Тоҳаристон ҳукмрони ёбғу унвони билан, унга тобе ҳокимлар эса (Хутталон, Қубодиён, Шуғнон, Чағониён ва бошқалар мулклар бошлиқлари) ўз маҳаллий унвонлари билан танилганлар. Масалан, Чағониённи чағон—худотлар бошқарганлар. Шошдаги аҳвол ҳам 605-йилга қадар асосан худди шундай кечган бўлса-да, аммо шу йили Шеғуйхон (вафоти 618-йил) бу ерни бошқаришни шаҳзодалардан Фучжи-тегинга топширади. Хоразмга келсак, бу ерда илгарилари тилга олганимиз маҳаллий африғийлар сулоласи намояндалари ҳукмфармонлик қилардилар. Хуллас, Турк ҳоқонлари даврида Марказий Осиё давлатчилиги тарихида идорачилик борасида ғоятда мураккаб ва кўп поғонали тизим мавжуд бўлган дейишга асос бор.

Жамият ҳаётини идора этишда маълум бир ҳуқуқий усулларнинг мавжудлиги шу жамиятдаги маданий-маънавий аҳвол, ижтимоий адолат даражасидан далолат беради. Шу маънода тарихий-маданий тараққиётимиз учун анъанавий бўлмиш қонунчиликнинг тузукчилик шакли ўша қадим замонлардаёқ ижтимоий ҳаётда ўз ўрнини топганлигини айтиб ўтиш лозим. Турк, хитой манбаларида келтирилган маълумотларда аждодларимизнинг бу даврда адолат тарозусининг у ёки бу даражадаги бузилишларини қандайдир бир субъектив ё ғайри инсоний қарашлар орқали эмас, балки барча учун умумий ва адолатчиликнинг ўз даври мезонлари асосида шаклланган қонунчилик доирасида олиб борилган. Масалан, хитой тарихчиси Сўғдиёна ҳақида сўз юритар экан бошқа масалалар қатори қуйидагиларни ҳам келтириб ўтади: «Ибодатхонада муҳофазатда турадиган турк тузуклари (мажмуаси) бор. (Бирон-бир) жазони белгилашда ушбу тузуклар (мажмуасини) олиб, (унга асосланган ҳолда) ҳукм чиқарадилар». Турк тузуклари ё турολари мавжудлигини биз тўғридан тўғри қадимги туркча битиклардан ҳам билиб олишимиз мумкин (турк туроси, эл туроси). Чунончи тузукларда қуйидаги жазо меъёрлари белгиланганини айтиб ўтиш мумкин: энг оғир жиноят содир қилинганда жиноятчи бутун уруғ-аймоғи билан йўқ қилиб юборилган. Афтидан исёнчи ва сотқинларга нисбатан шундай жазо қўлланилган. Бировни ўлдиргани, эрли хотин билан бузуқлик қилгани, адашган отни ўғирлагани учун ҳам унга ўлим жазоси берилган. Агар бировга лат етказилса буюм ё бошқа бирон-бир мол-мулк билан товон тўланган. Тузукчилик амалий ҳаёт билан чамбарчас равишда шаклланиб борганини шундан ҳам билса бўладики, масалан жиноятчи бирон кимсанинг кўзига зиён етказган бўлса, у ҳолда белгиланган жавобгарликка кўра айбланувчи жабрланганга ўз қизини (хизматга) қизи бўлмаса аёлининг мол-мулкини бериши шарт қилиб қўйилган.

Турк ҳоқонлари даврида ўлканинг деҳқончилик, ҳунармандчилик, қурувчилик, савдо-сотиқ, кончилик каби соҳаларидаги тараққиёт ошгандан ошиб борган. Бунинг сабаби тушунарли, албатта. Чунки, сиёсий барқарорлик ҳамда мазкур тармоқлар ҳосилаларини жуда катта ҳудуд бўйлаб тарқатиш имконининг туғилиши ижтимоий-иқтисодий равнақ учун кенг йўл очиб берган. Минтақанинг табиий, жуғрофий, кўп асрлик тажрибавий имкониятлари нечоғлиқ бўлгани ҳам маълум. Шунинг учун ёзма манбаларда, археологик қазишмалар натижалари орқали Фарғона, Сўғдиёна, Хоразм, Бақтрия (Тоҳаристон), Шарқий Туркистон каби вилоятларда деҳқончиликнинг барча турларига оид қимматли маълумотларни қўлга киритиш мумкин. Деҳқонлар мавжуд сув ресурслари ҳамда лалмикор ерлар имкониятларидан фойдаланиб буғдой, арпа, шоли, мош, тариқ, нўхот, қовун, тарвуз каби ўсимликлардан юқори ҳосил олганлар. Пахтачилик, пиллачилик, боғдорчилик, узумчилик каби соҳалар ҳам ўтган асрлар каби муносиб даражада ўсиб борганини ўрта аср тарихчилари қайд этиб ўтганлар. Масалан, бир ерда ўлкада етиштириладиган пахтанинг юқори сифат даражаси таъкидланса, бошқа бир ерда узумчилик, хусусан виночилик борасидаги миришкорлар тажрибасига анъанавий бўлиб қолган таҳсинлар ўқилади. Боғдорчиликка ҳам муносабат худди шу қабилда. Шафтоли, ўрик, олчанинг бир неча турлари, ёнғоқ, писта, бодом ва бошқа қатор мева навларидан ҳам сифатли, ҳам юқори ҳосил олинган ё манба тили билан айтганда «(мевали) дарахтлар савлат тўкиб турган». Чунончи, ажнабийларни Самарқанднинг «тилла» шафтолиси» лол қолдиргани маълум.

Қадимдан қазилма бойликлари билан машҳур ўлкамиз бу даврда ҳам кончиликдаги фаолиятларини сусайтирмаган, ўз имкониятларидан тўлиқ фойдаланишга интилган. Олтин, темир, шангарф (киновар), навшадил, кумуш, қўрғошин, мис, маргимуш, тузнинг бир неча хили, турли қимматбаҳо тошлар, шифобахш қоришмалар каби маъданлар Сўғдиёна, Шош, Фарғона, Қашқар, Тоҳаристон каби вилоятларда қазиб олингани манбаларда аниқ кўрсатилган.

Деҳқончилик ва кончиликдаги тараққиёт кўлами ва сифати ўз-ўзидан кейинги уч тармоқ — ҳунармандчилик, қурилиш, савдо-сотиқ равнақи учун катта туртки бўлиши табиий ҳол. Шунинг учун ҳам бу вақтда металлсозлик, заргарлик, кулолчилик, дурадгорлик, қуролсозлик, тўқимачилик, шишасозлик кўнчилик каби касб—корлар кенг қулоч ёзиб борган. Уларнинг ривожига оид мисоллар жуда ҳам кўп. Заргарларнинг нафис безаклари, қимматбаҳо металл ва тошлардан ишланган тақинчоқлари, темирчиларнинг деҳқонга, қурувчига ё бўлмаса оддий бир рўзғорга керак бўлган асбобларни (болта, ўроқ, мих, қайчи, занжир, калит дегандай), тайёрлаб берганн, қуролсозларнинг ҳарбийларга, зодагонларга, ишқивозларга ясаб берган пухта ва ноёб қурол-аслаҳалари, турли ҳажм ва мақсадда ишлов берилган сопол идишлар, пахта, жун, ипак матолар ,қоғоз ўрнида ишлатса бўладиган даражада сайқал берилган терилар ва бошқа кўплаб маҳсулотларни санаш мумкин.

Қурувчилик ҳам юқоридаги соҳалар жонланиши билан боғлиқ равишда кенгайиб бораверган. Устахоналар, диний ва расмий бинолар барпо этиш, уларни муносиб равишда сайқаллаш, безаш каби тадбирлар қурувчилар бўйнига тушган. Археологларимиз олиб борган қазишмалар шаҳарларнинг ўсиши, янги қалъаларнинг бунёд бўлиши, ибодатхоналар, саройлар, фуқаролар турар-жойларининг қурилишига доир кўплаб маълумотларни юзага чиқармоқда.

Турк ҳоқонлигининг Тинч океанидан Қора денгизгача, Шимолий Ҳиндистондан Шимолий Муз океанигача ерларни у ёки бу даражада ўз сиёсий қарамоғида тутиши ўлка савдо аҳли учун кенг имкониятлар туғдирди. Шарқ ва Ғарб ўртасида кўприк вазифасини ўтаб келган ўлкамиз сиёсий маконнинг кенгайишидан унумли фойдаланиб, ўз фаолиятларини янада жонлантириб юбордилар. Илгари халқаро савдо асосан Хитой — Марказий Осиё (Турон) — Эрон орқали ғарбга томон йўналишда олиб борилган бўлса, эндиликда Каспий денгизи ҳамда Шимолий Кавказ йўлидан ҳам унумли фойдалана бошланади. Ўлканинг асосий савдо ҳамкорлари бўлиб Эрон, Хитой, Ҳиндистон, Византия каби мамлакатлар ҳисобланганлар. Бу мамлакатларга тўқимачилик, ипакчилик маҳсулотлари, қимматбаҳо тошлар, улардан ишланган буюмлар, тақинчоқлар, дориворлар, наслдор арғумоқлар, бир неча хил туз, вино, боғдорчилик маҳсулотлари, қазилма бойликларнинг бир қанча турлари олиб борилган. Айниқса, савдо-сотиқ ишида Сўғдиёна савдогарлари донг чиқарганлар. Шу маънода хитойлик муаллифнинг қуйидаги гувоҳлиги диққатга сазовордир: «(Сўғдиёналик) эркаклар йигирма ёшга тўлишлари билан қўшни мамлакатларга ошиқадилар ва (савдо-сотиқда) қаерда (қулайлик) ва манфаат бўлса (албатта) у ерга киш ранжида этадилар». Демак, улар аввало шу ёшга етгунга қадар маълум бир тайёргарлик босқичини ўтаганлар (хат-савод чиқарганлар, савдогарчилик ҳунарини ўрганганлар) ва шундан кейингина дунёнинг бой ўлкалари бўйлаб тижорат сафарига отланганлар.

Сиёсий, иқтисодий, савдо, халқаро муносабатларнинг юксак савияда бўлиши минтақа маданий-маънавий ҳаётини янада бойишига сабаб бўлиши муқаррар эди. Буни археологларимиз олиб борган тадқиқотлар натижалари мисолида ҳам кўриш мумкин. Хоразм, Сўғдиёна, Тоҳаристон каби тарихий маконларда олиб борилган қазилмалар ўша даврда ҳайкалтарошлик, ўймакорлик, ганжкорлик, наққошлик борасида юксак санъат даражасидаги тадбирлар амалга оширилганини яққол кўрсатади.

Ёзма манбалар, деворий суратлар ,археологик топилмаларга суянган ҳолда бу вақтда ўлкамизда мусиқашунослик, рақкослик, театршунослик каби санъат соҳалари ривожланиб борганини таъкидлаш мумкин. Бу албатта, илгариги асрлардан буён амал қилиб келаётган анъаналарнинг давоми ҳисобланади. Мусиқа асбобларидан «катта ва кичик чирманда, беш торли уд, дўмбира, най, турли рубоблар каби ўнлаб номларни келтириш мумкин. Рақкосаларнинг маҳорати шу даражада юксак бўлганки, ҳатто хорижий давлатларда, масалан, Хитой саройларида ҳам уларни ғоятда қадрлаганлар. Шу каби ўлкамиз қўғирчоқ театри усталарининг санъати хитойликларни лол қолдириб, қўғирчоқ театри Хитойга бизнинг ўлка орқали кириб боргани ҳам маълум.

Аждодларимизнинг Турк хоқонлиги давридаги ҳаётлари қанчалик ранг-баранг кечганлиги далили сифатида ўша йилларда мавжуд хат-ёзувлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтиш мумкин. Чунончи, аҳоли орасида туркча, сўғдча, хоразмча, бухорача каби ёзувлар кенг тарқалган.

Шунга ўхшаш ҳар хилликни диний эътиқодлар борасида ҳам учратиш мумкин: оташпарастлик, бутпарастлик, насронийлик, табиат кучларига сиғиниш ва ҳоказо.

Юқорида биз турк ҳоқонларининг ташқи сиёсий алоқаларига тегишли баъзи маълумотларни келтириб ўтдик. Умуман олганда эса, ўз даврининг халқаро муносабатлари доирасида ҳам жуғрофий, ҳам сиёсий (бугунги кун ибораси билан айтганда геополитик) жиҳатлардан марказий ўринни эгаллаб турган Турк ҳоқонлиги (ўзидан ташқари) мавжуд уч йирик давлат: Хитой, Эрон, Византия билан рақобат қилишига тўғри келган. Бу рақобат мазмуни тўрт давлатнинг ҳар бири ва улар воқеъ бўлмиш умумий Ўрта Ер денгизидан Тинч океанигача, Ҳинд океанидан Шимолий Муз океанигача бўлган улкан сиёсий, иқтисодий, маданий жуғрофий макон имкониятлари ила белгиланар эди. Улардан биронтаси якка ҳолда мазкур макон «бешигини тебратишга» қодир эмасди. Шунинг учун ҳам турк ҳоқонлари нозик дипломатия йўлини ҳарбий куч ишлатиш усули билан уйғунлаштирган ҳолда, ўз рақибларининг ички сиёсий, иқтисодий ва ташқи муносабатларини доим ўрганиб, воқиф бўлиб туриш орқали фаолият кўрсатганлар. Албатта, ҳамма вақт ҳам бунинг уддасидан чиқишнинг иложи бўлмаган. Лекин давлатчилик тараққиётида ўз даври учун юқори чўққиларга эришиб, буюк салтанат барпо этишда юқоридагиларнинг аҳамияти катта бўлгани шубҳасиз. Масалан, Ашина сулоласи эндигина кучга кириб келаётган дастлабки даврда биринчи вазифа ён-атрофни мустаҳкам қилиб қўйишдан иборат бўлган. Шунинг учун айтиб ўтилганидек, насл-насаби номаълум жужанлардан кечиб, қавман яқин вэйлар билан яқинлашилади. Бу Турк ҳоқонлари шарқий йўналишдаги мавқени мустаҳкамламай, туриб ғарбга томон одимлаш қийин кечишини яхши тушунганликларидан далолат беради. Бундан ташқари, Шарқ ва Ғарб муносабатларида ўша асрларда энг муҳим омиллардан бири бу ипак билан савдо қилиш бўлгани учун ашёни ишлаб чиқаришда асосий ўринни эгаллаган Хитойни жиловлаш ва бу билан халқаро иқтисодий алоқаларга қатъий таъсир ўтказиш сиёсати ҳам назарда тутилгани аниқ. Ана шу талаблардаги вазифа амалга оширилиб бўлгандан кейингина (масалан, хитойликларга йилига 100 минг парча ипак миқдорида ўлпон солиниши) навбатдаги вазифа — Эфталитлар сулоласи фаолиятига чек қўйишга киришилади. Бунда Эрон омилидан усталик билан фойдаланилади. Бу вақтда Эрон ҳам, Византия ҳам, Эфталитлар билан тескари эди. Шу сабабдан ҳам Эрон сосонийлари ва Турк ҳоқонлари ўртасидаги Эфталитларга қарши иттифоққа эришиш шундай осон ҳал бўлдики, иш ҳатто эронлик ҳукмдорнинг туронлик маликалардан бирига уйланишигача бориб, турк ҳоқонлари энди Эрон саройида ўз кишиларига эга бўлиб олдилар. Тез орада Эфталитлар ҳукмронлиги хотимага етди ва бу ҳақда айтиб ўтилди. Эндиги гал Турк ҳоқонлари Византия билан ҳарбий иттифоқ тузиб Эронни қисувга олиб, ҳатто уларга Эфталитларга тўлаб келган йиллик ўлпонни бундан буён бизга тўлайсизлар қабилидаги шарт ҳам қўйдилар. Шарт-шароит етилганда Турк ҳоқонлиги Қримга бостириб кириб Византия билан юзма-юз келган вақтлар ҳам бўлган. Албатта, Турк ҳоқонлигининг Хитой, Эрон, Византия билан муносабатларида ўз ҳукмларини ўтказиб сиёсий устунликларга эришган вақтлари салтанат ҳар жиҳатдан юксалган ва бунга улар энг аввало ички барқарорлик, ўзаро иноқлик, сиёсатни билимдонлик ва қатъийлик билан амалга ошириш шароитида эришганлар. Акс ҳолларда эса Эрондан ҳам, Хитойдан ҳам мағлубиятга учраб тушкунликка тушиб қолган пайтлар ҳам бўлган.

Шундай қилиб нафақат бизнинг, балки тамом кишилик тарихида буюк жараёнлар содир бўлишига сабабчи бўлган Турк ҳоқонлигининг сиёсий, иқтисодий, маданий, халқаро фаолияти билан танишиб чиқдик. Бу даврдаги ижобий ҳоллар ҳам, сабоқ берувчи хулосалар ҳам бари бизники. Турк ҳоқонлари ҳукмронлиги даври нафақат ўтган бир ярим минг йиллик давлатчилик тарихига босқичий якун ясади, балки охир оқибатда милодий биринчи минг йилликда ўлканинг ташқи тажовузкорлар исканжасига тушиб қолишига сабаб бўлган шарт-шароитни бартараф этолмади.

Азамат ЗИЁ,
тарих фанлари номзоди, Ўзбекистон ФА Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими.

ДУНЁ ВОҚЕАЛАРИ

КОБУЛ ЯНА ЎҚҚА ТУТИЛДИ

● ДЕҲЛИ. Афғонистон пойтахтининг ракеталардан ўққа тутилиши натижасида 4 киши ўлди, 40 нафар аҳоли жароҳатланди.

Ҳиндистон ахборот маҳкамасининг хабар беришича, 46 та реактив снаряд тинч аҳоли истиқомат қиладиган уйларни вайронага айлантирди. Дастлабки маълумотларга қараганда, отишмани Гулбиддин Ҳикматёр қўшинлари амалга оширган.

ЕР СИЛКИНДИ

● ЖАКАРТА. Индонезия жанубидаги Суматра оролида Рихтер ўлчови бўйича 5,8 балл куч билан ер силкинди.

Мутахассисларнинг маълумотларига қараганда, зилзила Бенгкулу шаҳридан 50 километр олисда рўй берган. Ўлганлар ва вайрон бўлган жойлар ҳақида маълумотлар йўқ.

СУВ ТОШҚИНИ ОҚИБАТЛАРИ

● ПЕКИН. Хитой жанубидаги Гуандун вилоятида бир ҳафтадан буён давом этаётган сув тошқини натижасида 65 киши ҳалок бўлди. 300 нафар аҳоли жароҳатланди.

Гуанси — Чжуан мухтор туманида 20 гектарга яқин ҳосилдор ер сув остида қолган, 8 минг уй яроқсиз ҳолга келган.

Сув тошқини мамлакат иқтисодига катта зарар етказди. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига кўра етказилган зарар 2 миллиард юан (257 миллион доллар)-га тенгдир.

СУИҚАСД ҚИЛИШГА УРИНДИ

● НЬЮ-ЙОРК. Америка Қўшма Штатлари Президенти Билл Клинтоннинг Филадельфия штатига сафари чоғида унинг ҳаётига суиқасд қилишга уринган 46 ёшли Пол Уоллинг ҳибсга олинди.

Дастлабки тергов чоғидаёқ Пол Уоллинг Президент ва адлия вазири Жанет Ринони ўлдирмоқчи бўлганини тан олди. Унинг уйи тинтув қилинганда 40 та ўқ отувчи қурол топилди. Ҳеч қандай ҳужжатсиз сақланаётган бу қуроллар бошқа штатлардан олиб келинган, деб тахмин қилинмоқда. Агар айбдорнинг қонунсиз равишда уйида қурол сақлагани, уни бошқа штатлардан олиб келгани ва Президент ҳаётига суиқасд қилишга урингани билан боғлиқ айблари тасдиқланса, Пол Уоллингни қонун бўйича 95 йилгача қамоқ жазоси кутмоқда, деб хабар беради РАТА—ТАСС ахборот маҳкамаси.

САМОЛЕТНИНГ ҲАЛОКАТИ

● ПАНАМА. «Алас Эйрлайнз» авиакомпаниясининг Бразилияда ишлаб чиқарилган БП-110 русумли икки моторли самолёти Панамада ҳалокатга учради.

Дастлабки маълумотларга кўра, Колон шаҳридаги аэропортдан ҳавога кўтарилган самолёт тўсатдан портлаб кетган. Самолёт бўлаклари аэропорт яқинидаги чангалзорга тушган. Ёмғирли об-ҳавода амалга оширилган қидирув ишлари самарасиз тугади. Панама авиация бошқармаси бошлиғи Сосимо Гуардиа журналистлар билан учрашувда бирорта одам тирик қолмаганини айтди.

Ҳалокат сабаблари махсус комиссия томонидан текширилмоқда, деб хабар беради Панама ахборот маҳкамаси.

ЭЛЧИ ҲАЁТИГА ХАВФ СОЛИНДИ

● ОТТАВА. «Канадиан пресс» ахборот маҳкамаси Канаданинг Россиядаги фавқулодда ва мухтор элчиси Жереми Кинсман ҳаётига суиқасд қилишга уриниш бўлгани ҳақида хабар тарқатди.

Бу хабар инглиз тилида нашр этиладиган «Москоу трибюн» газетасида эълон қилинган. Канада ташқи ишлар вазирлигининг расмий вакили РАТА—ТАСС ахборот маҳкамасининг илтимосига биноан бу ҳақда баёнот берган.

(Жаҳон ахборот агентликлари ва газеталаридан олинди).

РЕСПУБЛИКА ПРОКУРАТУРАСИ ХАБАР ҚИЛАДИ

ҲАМ ҚУВОНАСАН, ҲАМ АЧИНАСАН

Ёшларнинг энг муқаддас бурчларидан бири она-Ватан олдидаги бурчини адо этишдир. Буни ҳар бир йигит-қиз англамоғи керак. Аммо, хизмат бурчини ўтаётган ёшлар орасида ватанпарварлик ҳис-туйғусини яхши англамаслик, техника воситаларидан усталик билан фойдалана билмаслик ҳолларининг учраб туриши ҳеч кимга сир эмас. Ҳарбий қасамёд талабларига қаттиқ риоя қилиб, хизмат қилаётганларни кўрсанг қувонасан киши. Лекин онда-сонда ҳарбий қасамёдини бузувчи шахсларни кўрганингда ачинасан. Йигитлик бурчини ўтаётган Элмуродни «АКМ» автоматидан ўзини отиб жароҳатлаганлиги ҳам бунга бир мисол. Ҳозир ушбу ҳолат юзасидан атрофлича текширув ўтказилмоқда.

КИМ ПИЧОҚЛАДИ?

Самарқанд шаҳрининг «Ўзбекистон» кўчасидаги 57-уйда яшовчи Владимир Горков, муқаддам етти маротаба судланган эди. Кимдир уни ўз уйининг олдида пичоқлаб кетди. Жароҳат олган Владимир зудлик билан касалхонага ётқизилди. Боғишамол туман прокуратураси иш юзасидан тергов олиб боряпти.

АРОҒИНИ ИЧИБ, УЗИНИ...

Тошкент шаҳрининг Миробод туманидаги Манжара кўчасида истиқомат қилувчи 1-гуруҳ ногирони Юрий Салодиннинг ичгиси келиб қолди. Шерикликка таниши Виктор Тўхтаевни чақирди. Уйда меҳмондорчилик бошланди. Тузини еб, тузлиғига туфлаган Виктор мезбон билан тўйиб арақ ичгач, қўлидаги пичоқ билан Юрийни пичоқлаб ўлдирди.

Ушбу ҳодиса юзасидан туман прокуратураси жиноят иши қўзғаган.

Муҳаммадали ТОШТЕМИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси прокуратураси бўлим прокурори, адлия кичик маслаҳатчиси.

● *Ватан туйғуси—муқаддас*

ОЛМОНИЯЛИК МУРОД ОҒА

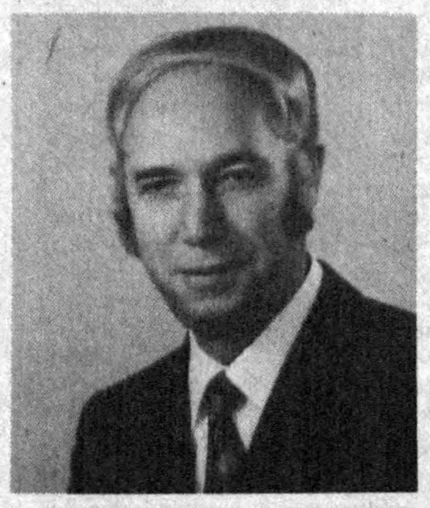

Олмонияда Мурод Аҳмедов деган машҳур бир дўхтир бор. Уни кўпчилик танийди. Ўзи туркистонликлар маданий юртдошлиги ташкилотининг асосчиларидан. Ватандошимиз. Йўқ, у ўттизинчи йиллар қатағонига учраганлардан эмас. Мурод акани — Тошкентда туғилиб, Самарқандда таълим олиб улгурган ёш дўхтирни фашизмга қарши уруш юртидан, қариндош-уруғи-ю, маҳалласидан олис-олисларга улоқтирди. Дастлаб Совет Армиясида ҳарбий шифокор бўлди. Кўп ўтмай асирликка тушиб қолди. Тақдирни қарангки, мусулмонлиги боис диний қарашлари ўхшаш дея уни яҳудийларга қўшиб отувга ҳукм қилишади. Ўша пайтда рус асирларига хизмат кўрсатадиган шифокор ҳалок бўлиб, ярадорларга энди у қарайдиган бўлади. М. Аҳмедов тутқунликдан қочишга ҳам эришади. Аммо 1942 йилда уни ҳарбий патрул тутиб олади ва Германияга, рус ва украинларга қўшиб жўнатиб юборишади. Шундан сўнг шарқлик ишчилар учун лагерда хизмат қилди. Урушдан сўнг эса қийин шароитларда ўз билими ва тажрибасини оширишга киришди. 1957 йил... Шу йили унга хусусий шифокорлик фаолиятига рухсат беришди.

Бугун эса Мурод ака Олмониядаги туркистонликларнинг бошини қовуштириб турган обрўли, мартабали кишилардан. Марказий Осиё томонлардан Олмонияга ташриф буюрган ҳар бир миллатдоши билан юз кўришиш, икки оғиз суҳбатлашишга ҳаракат қилади. Қўлидан келганча меҳмон қилади, туғилиб ўсган она юрти ҳақида тўйиб-тўйиб суҳбатлашади. Яқинда Бешариқдан хабар олдик. Туманнинг марказий касалхонасига олмониялик ватандошимиз, хусусий шифохона эгаси Мурод Аҳмедовдан беморларга ёрдам сифатида дори-дармон келибди. Бу ёрдам одамларнинг руҳига таскин беради. Қаерда бўлмасин, ўзбекнинг она юртини қўмсаши, Ватан туйғусини ардоқлашига иймон келтиради киши. Омон бўлинг, Мурод оға, қайда бўлманг юзингиз ёруғ бўлсин.

Ҳусан ЭРМУҲАММАД,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

● *Соғлом авлод учун*

Болалигимизда бувиларимиздан «Ҳомиладор аёлнинг раъйини қайтариб бўлмайди. Унинг дуосини ҳам, қарғишини ҳам тангри ўз даргоҳида қабул қилади» деган гапни эшитиб қолсам, ҳайратланардим.

Бугун эса икки йўл орасида турган аёлнинг юзини ойга, табассумини гулга, кўз ёшларини дурга қиёслагим келади. Унинг кўнглида яхшиликдан бўлак туйғуннинг бўлмаслиги аниқ.

Янги кўз ёрган оналар — бағридаги чақалоқлари мисол беғубор бўладилар. Уларнинг суҳбатида кин ва ғийбат эшитилмайди. Ҳар қанча «ҳамдардлик» билдирманг, барибир ҳеч кимдан ва ҳеч нарсадан шикоят қилмайдилар.

Республика оналар ва болалар маркази ўзининг ниҳоятда сўлимлиги ва сокинлиги билан Тошкентдаги бошқа туғруқхоналардан кескин фарқ қиларкан. Кетма-кет гувиллаб келаётган «тез ёрдам»ларга ҳам кўзингиз тушмайди. Жон ҳовучлаб у ёқдан-бу ёққа бесаранжом юриб, хушхабар кутаётган одамлар ҳам бармоқ билан санарли. Бизни қувонтиргани, бу ердаги хоналар бор-йўғи бир ёки икки онага мўлжалланган. Яна...

ИККИ ЙЎЛ ОРАСИДА

Ажойиб акушер-гинеколог Заур Каримов ҳақида анчадан бери илиқ гаплар эшитиб юрардим.

Заур 1956 йилда Қорақалпоғистоннинг Нукус шаҳрида шифокорлар оиласида туғилган. 1980 йилда Владикавказдаги тиббиёт институтини тамомлаган. Отаси — ўзбек, онаси — осетин. Тиббиёт фанлари номзоди. 1983 йилдан буён Тошкентда.

— Заур, саволим қўполроқ бўлса кечиринг. Лекин менга, негадир эркак кишининг аёлларга доялик қилиши... ғалати-да. Сизга-чи?

— Менга эса ўзимнинг акушер-гинеколог бўлганим эмас, балки сизнинг саволингиз ғалатироқ туюляпти. Негаки, туғиш ҳам руҳан, ҳам жисмонан мураккаб бўлган жарроҳлик жараёни ҳисобланади. Жарроҳлик бутун ер юзида эркаклар касби саналиши ҳаммага аёнку! Бундай пайтда врачдан ҳам руҳий, ҳам жисмоний куч талаб қилинади. Аёл шифокорларимизнинг бизга нисбатан бироз заифроқ эканликлари менимча ҳеч кимга сир бўлмаса керак. Нега энди биз шундай қийин ва жиддий вазиятда бўлажак оналарни ва биз келажак деб атаётган туғилажак фарзандларимизни фақат аёлларимиз қўлига топшириб қўйишимиз керак!

— Сизни тушунаман. Лекин айнан шу соҳани танлашингизга бирор нарса сабаб бўлгандир? Ахир сиз умумий жарроҳ бўлишингиз ҳам мумкин эди-ку!

— Тўғри, болалигимда доя бўлишни ҳеч қачон хаёлимга ҳам келтирмаганман. Мен умуман, шифокор бўлмоқчийдим, холос. Чунки бу бизга ота касб. Айнан акушер-гинеколог бўлиш орзуси талабалик пайтимда туғилган. Чунки гинекология менга ниҳоятда мураккаб ва тушунарсиз туюлган. Шунинг учун ҳам шу соҳани танлагандим шекилли...

— Дард тутаётган аёллар сизни кўрганда қўрқув ва ҳаяжондан ўзларини йўқотиб, саросимага тушиб қолган пайтлар ҳам бўладими?

— Ростини айтсам, дастлаб иш бошлаётганимда мен ҳам шундай бўлса керак деб жуда қўрққанман. Лекин хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг, бундай ҳолга ҳали деярли дуч келмадим. Аксинча, кўплар менинг қўлимда кўзи ёришини исташади. Бу ҳол айрим ҳамкасбларимизнинг ғашига ҳам тегади.

— Бу гапингизга унчалик ишонмаяпман...

— Қайсики аёл дояни эркак бўлганлиги учун рад қилар экан, демак, у мутлақо соғломдир. Ҳақиқий ёрдамга муҳтож пайтда бемор врачнинг аёл ёки эркак эканлигини мушоҳада қилиб ўтиришга қодир бўлмайди. Унинг тимсолида фақат бир табиб ёки халоскорни кўради, холос!

— Умуман, сиз ҳақсиз. Бироқ ҳаётда ҳамма нарса бўлиши мумкин-да. Мабодо, шундай ҳодиса рўй берса, қандай йўл тутган бўлардингиз?

— Тўғриси, ҳомиладор аёл туғиш жараёнидаги менинг иштирокимни жиддий фожеа деб қабул қилса, албатта, мен уни тўғри тушунишга ва талабини қондиришга ҳаракат қилган бўлардим. Лекин бу деганим уни бемор сифатида ташлаб чиқиб кетиш эмас, балки унга кўринмай туриб шу жараёнда шифокор сифатида қатнашишни ўзимнинг бурчим деб биламан. Ёки чақалоқни қоринни ёриш йўли билан олишга тўғри келса, аёл ҳушсизлантирилгандан сўнг жарроҳлик хонасига кираман. Биз ҳар қандай шароитда ҳам беморни тушунишимиз керак. Ундан хафа бўлишга ҳаққимиз йўқ, деб ўйлайман.

— Кўпдан бери кўп болалилик муаммоси, ҳатто унинг олдини олиш хусусида ҳам ҳар хил гап-сўзлар бўляпти. Бунга сизнинг муносабатингиз қандай?

— Бой мамлакатлар учун бунинг ҳеч қандай хатарли жойи йўқ. Агар биз фарзандларимизнинг эртасини — уларнинг моддий ва маънавий дунёсини яратишга кафолат беролсак, улар қанча кўп бўлса, шунча яхши. Лекин эндигина тетапоя бўлиб оёққа тураётган юрт учун кўп боликка эрк бериш ижобий натижа бермайди, деб ўйлайман. Шу маънода нечоғлик қалтис йўл бўлмасин мен барибир оилани режалаштириш тарафдориман. Нега десангиз, касалманд болалар ва нимжон оналар кўпайиб кетяпти.

— Шу дардли масалаларнинг илдизи қаерда деб ўйлайсиз?

— Энг аввало, моддий эҳтиёжларимизни қондиролмаётганимиз, экологиянинг кескин бузилганлиги, малакали мутахассислар ва юқори савиядаги тиббий асбоблар, дори-дармон ва ускуналарнинг етишмаслиги — биринчи сабаблар. Қолаверса, ер-сувимизда йод моддасининг тобора етишмаётгани, қариндошлик никоҳларининг кўпайиб кетаётгани ҳам хунук оқибатларга олиб келяпти.

— Айрим туғуруқхоналарда туққандан сўнг 3—4 кун ичидаёқ сўраб-суриштирмай ҳамма оналарга ҳомиладорликдан сақловчи спирал қўйилаётганини эшитдим. Янги кўзи ёриган аёлга бундай усулнинг қўлланилиши тиббий нуқтаи назардан тўғримикан?

— Агар туғиш ҳар жиҳатдан рисоладагидай ўтган бўлса унинг хатарли жойи йўқ. Лекин, минг афсуски, ҳозирги пайтда асоратсиз туғишлар кам учраяпти. Лекин масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Агар аёл бунга рози бўлмаса, ҳеч қайси шифокор қўёлмайди. Ҳаққи йўқ. Чунки ҳар қандай тиббий муолажа албатта беморнинг розилиги билан амалга оширилиши шарт. Қолаверса, аёлга туғишни бутунлай таъқиқлаб қўйишнинг ўзи ақл бовар қилмайдиган гап.

— Сиз ҳомиладор аёлларни деярли ҳамма вақт маълум маънода аянчли бир қиёфада кўрасиз. Уларнинг изтироблари, кўз ёшлари, қичқириқлари жонингизга тегмайдими?

— Бу ҳолатлар менимча ҳар қандай одамнинг ҳам жонига тегса керак. Баъзан 2—3 кеча-кундуз ишлашга тўғри келади. Ана шундай пайтларда мен ҳам қулоқларимни беркитиб қаерларгадир қочиб кетсам дейман. Бирозгина ухлаб дам олгим келади. Ҳордиғим ёзилгач, ана шу жараёнларсиз яшаб бўлмаслигини яна сезиб қоламан...

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА суҳбатлашди.

● *Спорт*

ОЛИМПИАДАГА ДАЪВОГАР ШАҲАР

● Санкт-Петербург шаҳрида анъанавий Яхши ният ўйинлари халқаро мусобақаси қизғин давом этмоқда.

Муросасиз баҳсларга бой уч кун ичида қўлга киритилган совринли ўринлар бўйича пешқадамларнинг мавқелари кўзга ташланиб қолди. Хусусан, Россия терма жамоаси 15 та олтин, 10 та кумуш ва 12 та бронза медалига эга бўлиб, олдинда бормоқдалар. АҚШ спортчилари ҳам бўш келишмаяпти. Улар ҳисобида 9 тадан олтин, кумуш ва бронза медаллари бор. Хитойликлар эса 6 та олтин, 4 та кумуш медаль тўплашди.

Маълумки, Яхши ният ўйинларини кичик олимпиада баҳслари деб баҳоланар эди. Олимпиадаолди мусобақаси тарзида ташкил этиладиган ва жаҳон спорт анжуманига тайёргарликнинг муҳим босқичи ҳисобланган Яхши ният ўйинларининг бу сафаргисидан кўпчиликнинг кўнгли тўлмай турибди. Ваҳолонки, Россия ҳукумати бу мусобақаларнинг ташкил этилишига 150 миллиард рубл ажратган эди. Зеро, Халқаро олимпиада комитети Президенти Антонио Самаранч мусобақанинг тантанали очилиш чоғида: «Санкт-Петербург 2004 йилги Олимпиада ўйинларини ўтказиш бўйича даъвогар шаҳарлар қаторидан жой олиши мумкин», деган мулоҳазани билдирди. Мусобақада иштирок этаётган республикамиз вакиллари ҳам маҳорат кўрсатишга шай туришибди. Ҳозирча енгил атлетикачиларимиз, хусусан, найза улоқтирувчилар баҳслашмоқдалар. Жума ва шанба кунларидан бошлаб гимнастикачи ва курашчиларимиз ҳам мусобақага киришадилар.

ОСИЁ КУБОГИНИ КЎЗЛАБ

● Жамбул шаҳрида футбол бўйича Осиё кубок эгалари кубоги учун саралаш учрашувлари бошланди.

«Пахтакор» футболчилари Тожикистоннинг Кўлоб шаҳар жамоаси — «Равшан» футболчилари билан учрашиб, дарвозага ўнта жавобсиз тўп киритдилар. Тўплардан бештасини Ш. Мақсудов, учтасини С. Ҳодиев ҳамда А. Маърифалиев билан А. Момуновлар йўллашди. «Тараз» ҳамда «Олой» (Ўш) жамоалари учрашувида 8:1 ҳисоби қайд этилди. Кеча пахтакорчилар Жамбулнинг «Тараз» футболчилари билан майдонга тушдилар.

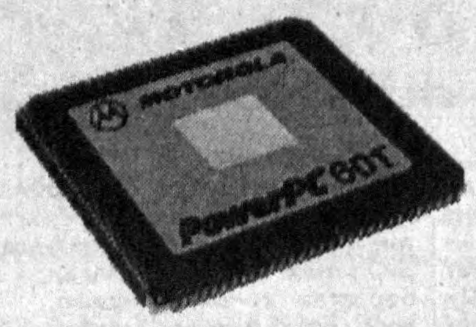

Келажак процессори

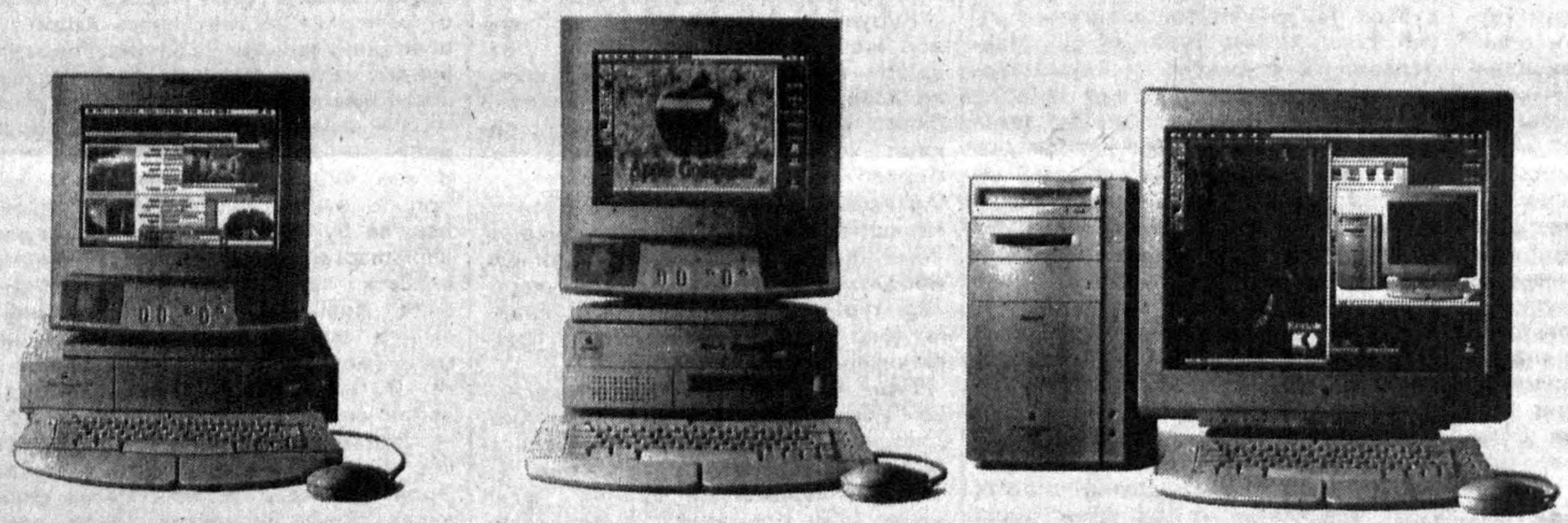

Power Macintosh 6100/60 Power Macintosh 7100/66 Power Macintosh 8100/80

бугунги Макинтошларда ишламоқда

Бугун Apple Computer фирмаси Сизнинг эътиборингизга Power Macintosh - PowerPC процессорлар асосида ишлайдиган биринчи компьютерларини ҳавола этади

PowerPCтехнологияси шахсий компьютерларнинг қиёфасини ўзгартиради. У билан бирга Apple™ Макинтош компьютерларининг янги авлоди яратилмоқда.

Power Macintosh илгари фақат компьютер тармоқ серверлари ва оғир ишчи станциялар бажара оладиган унумдорликка эга. Бундай қувват уни нутқ, видео ва телекоммуникацияларни ажратиш қобилияти бирлаштирган, Apple-ни графика ва AudioVideo-технологияларида алоҳида фойдаланиш учун жадвал ҳисоблаш масалаларга мумкин қадар ярқли қилади.

Power Macintosh ўзбек ва рус тилларидаги операцион тизимларига эга бўлган ҳолда, Макинтош учун тузилган минглаб дастурлар билан ва, ундан ташқари, DOS ва Windows билан қўшилиб ишлайди. Янги ечим RISC-PowerPC процессорининг афзалликларидан тўла фойдаланиётган ўнлаб амалий дастурларга эга.

Ҳозир биз ҳар бирининг унумдорлиги Intel Pentium процессори негизидаги машиналарга тенг балки устун турадиган учта турдаги Макинтошларни тақдим этамиз:бу арзон Power Macintosh 6100/60, унумдорли 7100/66, ва энг қувватли модель - 8100/80.

Янгича ечимнинг афзалликлари фақат Power Macintosh туркумигагина таалуқли бўлиб қолмасдан, балки мавжуд Макинтош моделларининг кўпчилигини қўшимча платалар ёрдамида замонавийлаштириш мумкинлигидадир.

Агар келажагингиз компьютерлар билан боғлиқ бўлса, шундай қилингки, унда келажак учун ҳам жой топилсин.

PowerPC™ Macintosh

Келажак етиб келди. Ва у Сиз кутганингиздан ҳам яхшироқдир

Кўпсонли дилерлар Сизнинг хизматингизга тайёр. ABSYS- Asian Business SYStems Apple Computer, Inc. корпорациясининг Ўрта Осиё давлатларидаги расмий дистрибьюторидир. Қўшимча маълумотни 32-38-68 телефон орқали олишингиз мумкин. Дилерлик бўйича таклифлар қабул қилинмоқда © Apple Computer, Inc. 1994. Муаллифлик ҳуқуқлари сақланади. Apple, Apple логотипи, Макинтош, Macintosh ва Power Macintosh - бу Apple Computer, Inc.-нинг руйхатга олинган савдо маркаларидир. PowerPC- бу International Business Machines корпорациясининги руйхатга олинган савдо маркасидир ва лицензия бўйича ишлатилмоқда. ABSYS- бу Asian Business SYStems- Authorized IMC компаниясининг руйхатга олинган савдо маркасидир. Ушбу реклама Macintosh компьютерида тайёрланган.

УАБ ТРЕЙДИНГ ЛТД

Тошкентдаги омбордан

"Поло" ва "Ричмонд"

сигареталарини СОТАДИ.

Манзилгоҳ: Чилонзор мавзеси, Қатортол кўчаси, 60.
Телефон: 78-30-33.

"Ўзбекавтотур"
республика давлат фирмаси

UAT

хорижга ва Ўрта Осиё, Шарқ мамлакатлари бўйлаб - Малайзия, Ҳиндистон, Тайланд, Бирлашган Араб Амирликлари, Покистон, Эронга хилма-хил саёҳатларни таклиф этади.

Эронга сафар ҳар томонлама қулай бўлган "Мерседес" маркали хусусий автобусларда амалга оширилади.

"Ўзбекавтотур" фирмаси битими бўйича Эронга борувчи сайёҳлар учун энг имтиёзли тарифларда автобуслар берилади.

Аҳолининг кенг қатламлари учун Ўрта Осиёнинг муқадас жойлари бўйлаб барча урф-одатларни бажо келтириш ва уларга риоя этиш учун Умра йўналиш таклиф этилади. Сиз Исмоил Ал-Бухорий, Хўжа Аҳмад Яссавий, ҳазрат Баҳоуддин Нақшбандий номлари билан боғлиқ муқадас жойларга бориб, зиёрат қилиб қайтишингиз мумкин.

Умра йўналиши бўйлаб сафарга чиқувчи зиёратчилар учун кондиционерлар ва музлатгич билан жиҳозланган "Коросо" маркали ҳар томонлама қулай автобус хизмат кўрсатади.

Шунингдек, табиат қўйнида, сайёҳлик базалари, "Сангзор", "Шаршара" пансионатларида дам олишингиз ҳам мумкин.

Фирма хорижий паспортларни, консуллик визаларини расмийлаштириб беради. Сайёҳлик хизматларининг ғоятда кенг турларини таклиф этади.

Биз ҳар қандай истакни бажо келтиришга шаймиз.

Фирма манзилгоҳи:
Тошкент шаҳри, Юсуф Хос Ҳожиб кўчаси, 16-уй. (Собиқ Педагогика кўчаси).
Йўналиш:
Собиқ Туркман бозорининг қурилаётган биноси рўпарасида. "Ўзавтотур" биноси, 1-қават, 1-хона.
Телефон: *56-34-61.*

«ПРОГНОЗ» ФИРМАСИ

Тошкент шаҳрининг исталган туманида кўчмас мулкларни (квартиралар, уйларни) Сиз учун, ўзингиз олмоқчи бўлган баҳоларда харид этади, қисқа муддатларда ҳужжатларни расмийлаштиради, шунингдек давлат корхоналарини хусусийлаштиришда ёрдам кўрсатади.

Тошкентдаги телефон: (3712) 41-46-50.

Факс: (3712) 44-26-03 «Прогноз».

2 хонали квартира ва гараж сотилади.

Манзилгоҳ: Чирчиқ, Троицк посёлкаси «Спортивная» кўчаси, 16-уй, 4-хонадон.

ТЕЛЕФОН: 5-41-99.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

Тошкент қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва механизациялаш муҳандислари институти доценти Пардаев Омонтурди Нормурод ўғлига волидаи муҳтарамаси

Манғит

ЖАЛАН ҚИЗИнинг

бевақт вафоти муносабати билан бир гуруҳ дўстлари чуқур таъзия изҳор қилади.

МУАССИС:

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

Бош муҳаррир Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Асилиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Зиёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-20-36, 32-54-35.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими—33-54-55, 32-55-06.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5-27-11;	Нукусда — 7-58-83;
Бухорода — 3-54-87;	Қаршида — 3-25-79;
Гулистонда — 2-26-22;	Қумқўрғонда — 52-624;
Жиззахда — 3-31-86;	Самарқандда — 35-22-90;
Навоийда — 3-74-76;	Урганчда — 6-72-60;
Наманганда — 6-43-43;	Фарғонада — 6-3716.

● Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—1037 т. 72841 нусхада босилди.
Навбатчилар: О. НАЗАРОВ, А. РЎЗИЕВ.

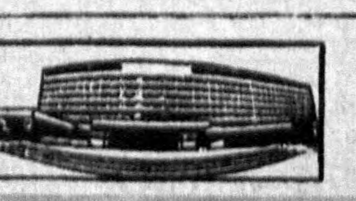

МАНЗИЛИМИЗ: 700083. ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «БуюкТурон» кўчаси 41-уй. топширилди—20.00 1 2 3 4 5 6.